

A Fővárosi Ítéltábla a Kálóczy, Bagi & Wittner Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bagi János Zoltán ügyvéd, cím), a Dr. Bócsi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bócsi Szabolcs ügyvéd cím), a Rácz Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Rácz G. Gábor ügyvéd cím) által képviselt alperes (cím) felperesnek, a Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Réti László ügyvéd cím) által képviselt név (cím) alperes ellen általános szerződési feltételek tisztességességének, érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 2014. szeptember 23. napján meghozott 26.G.43.517/2014/6. számú ítélete ellen a felperes részéről 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 254.000 (Kétszázötvennégyezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesi társaság 2001. március 2. napján jött létre. Főtevékenysége: „egyéb hitelnyújtás”. Tevékenységét a Pénzügyi Szervezetei Állam Felügyelete I-1028/2001. számú határozatával engedélyezte.

A felperes keresetében (I. – VII. petitumban) a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozataival kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban: Törvény) 6. §-ában foglalt perindítási jogosultság alapján annak megállapítását kérte, hogy az általa a deviza alapú kölcsönszerződésekben alkalmazott, a keresetlevélben felsorolt szerződéses kikötések megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, ezért a Törvény 11. § (3) bekezdése alapján kérte azok tisztességességének és érvényességének a megállapítását.

Indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-a alapján az Alkotmánybíróság eljárását a Törvény 4. §-ának előírásai Alaptörvény ellenességének megállapítása iránt és egyidejűleg kérte a per tárgyalásának felfüggesztését a Pp.155/B. § (3) bekezdése alapján.

Magyarország Alaptörvényének B cikk (1) bekezdésében (Magyarország független, demokratikus jogállam) és a T cikk (3) bekezdésében foglaltak (jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel), valamint a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. §-ának (1) – (4) bekezdésében foglaltakra hivatkozásával előadta, hogy a szabályozás ellentétes a jogállamiság és jogbiztonság elvével (az Alaptörvény B cikkének (1) bekezdésével), ideértve azt a körülményt is, hogy a szabályozás sérti a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. §-ának (2) bekezdésében foglaltakat, figyelemmel arra, hogy a hatályba lépését megelőző időpontban jogszerű tartalommal megállapított szerződési feltételeket nyilvánít utólagosan jogellenessé, tartalmát tekintve a hatályba lépését megelőző időre állapít meg kötelezettséget (azzal, hogy utólag mondja meg, hogy milyen feltételeknek kellett volna már akkor megfelelnie), a már megszűnt jogviszonyokra visszamenőleges hatállyal állapít meg jogszabályi kötelezettséget. Arra hivatkozott, hogy a szabályozása azért is ellentétes a jogállamiság és jogbiztonság elvével (Alaptörvény B cikk (1) bekezdésével), mert ellentétes a hatályban lévő egyéb törvényszintű előírásokkal is, ezáltal sérti a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (4) bekezdésének b) pontjában foglaltakat, figyelemmel arra, hogy a jogszabályok között ellentmondást, ellentétet a Törvény rendelkezései nem oldják fel, a Törvény, valamint a Ptk. rendelkezései közötti ellentmondás jogbizonytalanságot teremt.

Kérésume további indokai szerint a Törvény sérti az Alaptörvény

B. cikkének (1) bekezdését (Magyarország független demokratikus jogállam),

C. cikkének (1) bekezdését (a Magyar Állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik),

M. cikkének (1) és (2) bekezdését (Magyarország biztosítja a gazdasági verseny feltételeit),

Q. cikkének (2) bekezdését (Magyarország biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját),

XV. cikkének (1) bekezdését (a törvény előtt mindenki egyenlő),

XXVIII. cikkének (1) bekezdését (mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálják el),

XXVII. cikkének (7) bekezdését (mindenkinek joga van a jogorvoslathoz),

XXVI. cikkének (1) bekezdését (bírák függetlenek).

A felperes tényállítása szerint a kölcsönnyújtási tevékenysége során egy időről, időre feltöltődő hitelkeret szerződés alapján refinanszírozót vett igénybe. 2003-tól a refinanszírozó kizárólagosan a Raiffeisen Bank Zrt. volt.

Előadta, hogy az átláthatóság érdekében az általa alkalmazott kölcsönszerződés lényegében két egymástól jól elkülöníthető részből épült fel:

a) egyedi kondíciók (üggyféllel egyedileg megtárgyalt szerződési feltételek)

b) blanketta rész (tartalmát tekintve általános szerződési feltételek).

Az önálló kölcsönszerződés mellett alkalmazott egy ún. Kölcsönnyújtási Szabályzatot, valamint alkalmazta az Általános Szerződési Feltételeket. A későbbiekben ez utóbbi két dokumentum szabályai egy okiratban, az úgynevezett Üzletszabályzatban kerültek rögzítésre.

Hangsúlyozta, hogy a Felügyelet részéről ezen szerződési feltételekkel összefüggésben soha, semmilyen kifogás nem merült fel.

Az I. petitumban kérte a 2004. május 1. napján és ezt követően 2007. június 21. napjáig hatályban volt deviza alapú kölcsönszerződés (blanketta szerződés) 3. pontjának (1) bekezdésében foglalt – részletesen idézett – egyoldalú kamat változtatásra vonatkozó szerződési kikötések tisztességességének, érvényességének megállapítását, a 2003. március 3-tól – 2006. február 14-ig hatályos Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontjában és 2006. február 15-től – 2009. szeptember 1. napjáig hatályos Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontjában, valamint a 2003. március 3-tól – 2006. február 14-ig hatályos Általános Szerződési Feltételek 4.4) pontjában írt (a kölcsönszerződés 3. pontjával szorosan összefüggő) rendelkezésekre is kiterjedően.

A II. petitiumban kérte a 2007. június 22. napjától – 2008. április 3. napjáig hatályban volt deviza alapú kölcsönszerződés (blanketta szerződés) 3. pontjának (1) bekezdésében foglalt – részletesen idézett – egyoldalú kamatváltoztatásra vonatkozó szerződési kikötések tisztességének és annak alapján azok érvényességének megállapítását, a 2006. február 15-től – 2009. szeptember 1. napjáig hatályos Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontjában írt (a kölcsönszerződés 3) pontjával szorosan összefüggő) rendelkezésekre is kiterjedően.

A III. petitumban kérte a 2008. április 4. napjától – 2008. október 15. napjáig hatályban volt deviza alapú kölcsönszerződés (blanketta szerződés) 3. pontjának (1) és (3) bekezdésében foglalt – részletesen idézett – egyoldalú kamatváltoztatásra vonatkozó szerződési kikötések tisztességességének és érvényességének megállapítását, a 2006. február 15-től – 2009. szeptember 1. napjáig hatályos Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4) pontjában írt (a kölcsönszerződés 3. pontjával szorosan összefüggő) rendelkezésekre is kiterjedően.

A IV. petitumban kérte a 2008. október 16. napjától – 2008. december 1. napjáig hatályban volt deviza alapú kölcsönszerződés (blanketta szerződés) 3. pontjának (1) és (3) bekezdésében foglalt – részletesen idézett – egyoldalú kamatváltoztatásra vonatkozó szerződési kikötések tisztességességének és érvényességének megállapítását, a 2006. február 15-től – 2009. szeptember 1. napjáig hatályos Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontjában írt (a kölcsönszerződés 3. pontjával szorosan összefüggő) rendelkezésekre is kiterjedően.

Az V. petitumban kérte a 2009. szeptember 2. napjától – 2010. február 28. napjáig hatályban volt Általános Szerződési Feltételek 6.3. és 6.4. pontjaiban foglalt – részletesen idézett – egyoldalú kamatváltoztatásra vonatkozó szerződési kikötések tisztességességének és érvényességének megállapítását.

A VI. petitumban kérte a 2010. március 1. napjától – 2010. december 9. napjáig hatályban volt Üzletszabályzat III.4.3) pontjának a) alpontjától – k) alpontjáig terjedő – részletesen idézett – egyoldalú kamat, díj és költségváltoztatásra vonatkozó szerződéses kikötések tisztességességének, érvényességének megállapítását kérte a III.4.3) pont további bekezdéseire is kiterjedően.

A VII. petitumban kérte a 2010. december 10. napján hatályba lépett és a keresetlevél benyújtásának napján is hatályos Üzletszabályzat III.4.3) pont a) alpontjától – k) alpontjáig terjedő – részletesen idézett – egyoldalú kamat, díj- és költségváltoztatásra vonatkozó szerződési kikötések tisztességességét és ennek alapján azok érvényességét kérte

megállapítani a III.4.3) pont további bekezdéseire is kiterjedően.

Hangsúlyozta, hogy amennyiben egyes általános szerződési feltételek, kikötések érvényesek, mások pedig érvénytelenek, abban az esetben kizárólag a részleges érvénytelenség megállapítására van lehetőség.

Előadta, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésének a) – f) pontjában felsorolt elveket nem önmagukban, hanem a felek szerződéses viszonyára kihatással levő egyéb jogszabályi rendelkezésekkel együtt kell vizsgálni. Így figyelembe kell venni az alapelvek értelmezése kapcsán az alapelveket a magyar jogi szabályozásba átültető Ptk. rendelkezéseket, továbbá A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (XII.15.) Kormányrendelet rendelkezéseinek megvalósulását.

A Ptk. 209. §-a a vizsgált időszakban több alkalommal változott, mely változások az elvek értelmezését jelentősen befolyásolják és a Ptk. 209. § (5) majd később (6) bekezdésében szabályozott rendelkezés szerint a jogszabály által megállapított, illetve a jogszabály előírásai szerint megállapított szerződési feltételt úgy kell tekinteni, hogy az az általános tisztességességi követelményeknek megfelel. Azon szerződési feltételek tisztességtelenségét tehát még abban az esetben sem lehet megállapítani, ha a törvény a tisztességtelenség mellett jogszabályi vélelmet állít fel.

Kiemelte, hogy nem hagyhatók figyelmen kívül a Hpt. releváns módosulásai sem, valamint hangsúlyos, hogy a 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet már tételesen meghatározza a lakáscélú hitel – és kölcsönszerződések esetében azon oklistát, amely esetekben sor kerülhet a kamat, költség, díj fogyasztó számára hátrányos, egyoldalú módosítására.

Előadta továbbá, hogy a Hpt. időről időre változó, a fogyasztó számára hátrányos, egyoldalú kamat, költség, díjváltozást korlátozó szabályai, valamint a lakáscélú hitel és kölcsönszerződésre részletes szabályokat meghatározó Kormányrendelet 2010 decemberét követően lényegében a Törvény által tisztességtelennek nyilvánított szerződéses kikötéseket teljes részletességükben meghatározták.

A felperes mindezek alapján hangsúlyozta, hogy a Törvény által meghatározott feltételek úgynevezett alapelvek, amelyek általános fogyasztóvédelmi jelleggel érvényesülnek. Ugyanakkor ezek nem írják felül az egyéb jogszabályokat. A Törvény lex specialis jellege kizárólag abban a tekintetben érvényesül, hogy a korábbi szabályozás vélelmét (tisztességesség megdönthető vélelme) fordítja meg. (tisztességtelenség megdönthető vélelme)

Az I. petitum tekintetében az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének érvényesülésével kapcsolatban kifejtette, hogy a kikötés kétség kívül szakkifejezéseket használ és számtani összefüggéseket ír le, azonban a szerződés megkötését jóval megelőzően a szerződés szövegét az ügyfél rendelkezésére bocsátotta, illetve kifejezetten felhívta az ügyfél figyelmét a körültekintő eljárásra. Hangsúlyozta, hogy a fogyasztókra is vonatkozik a Ptk. 4. §-ában írt jóhiszeműség és tisztességesség elve, a fogyasztótól is elvárható a megfelelő tájékozódás egy nagy összegű, hosszabb távra szóló ügylet jellegéhez, a kockázat mértékéhez igazodóan. A bonyolultabb, de nem érthetetlen feltételek esetében előzetesen tájékoztatást kérhet, szakértőt, pénzügyi tanácsadót, ügyvédet vehet igénybe. A

fogyasztónak még a szerződéskötés során is lehetősége volt megfelelő információkhoz jutni a felperes eljáró ügyintézőitől, a biztosítéki szerződések megkötése során az eljáró ügyvédtől, valamint a közjegyzői okiratba foglalás során az eljáró közjegyzőtől is.

A tételes meghatározás elvével kapcsolatban kifejtette, hogy a módosítást lehetővé tevő okot, feltételt a szerződéses rendelkezés egyértelműen tartalmazza.

Az objektivitás elvének való megfelelés tekintetében köztudomású tényként hivatkozott arra, hogy a magyar pénzügyi intézmények nem képesek befolyásolni – különösen nem a magyar piacon elhanyagolható piaci részesedéssel rendelkező pénzügyi vállalkozásként a felperes – a LIBOR, EURIBOR változását. A módosulás előfeltételét kifejezetten nem a felperes pénzügyi vállalkozása által közzétett adattól, hanem harmadik független személy, pénzügyi szereplő által közzétett adattól teszi függővé.

A ténylegesség és arányosság elvének érvényesülése körében köztudomású tényként hivatkozott arra, hogy a pénzügyi szereplők által nyújtott kölcsönök esetében a forrás oldalra jelentős kihatása van a nyújtott kölcsön deviza nemével egyező alapkamat szintjének, ez lényegesen befolyásolja a nyújtott kölcsön ügyleti kamatát is. Az alapkamat szintje jelentősen változhat egy hosszabb időszáv alatt, amelynek irányával és mértékével egyetlen piaci szereplő sem lehet tisztában. Ennek megfelelően a közvetlen kapcsolat a hivatkozott ok, valamint a kamatváltozás között egyértelmű, különösebb bizonyításra nem szorul.

Az arányosság elvét két elem is biztosítja, ha a módosulás kizárólagos LIBOR, EURIBOR változáshoz köti a kamatváltozást, azaz egyenes arányú az ügyleti kamat változtatása is a változással, nincsenek korrekciós tényezők, amelyek a változtatást a fogyasztó számára hátrányosan befolyásolnák. Tartalmaz továbbá egy minimális változási értéket, amelynél alacsonyabb mértékű alapkamat változás esetén a módosításra nem kerülhet sor, azaz a felperes meghatározta azon mértéket is, amellyel előre kalkulálnia kellett az árazás során a kockázatviselés meghatározásakor.

Az átláthatóság elvének érvényesülésével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a feltételek meghatározzák, mely esetben és milyen mértékben fog változni az ügyleti kamat. A fogyasztó már a szerződés megkötését megelőzően és azt követően is a tőle elvárható körülmények között eljárás esetén birtokában van minden olyan lényeges ismeretnek, amely alapján a tényleges kamatváltozásokat tudja ellenőrizni. A szerződés tartalmazza ugyanis a szerződéskötéskor irányadó ügyleti kamat mellett a szerződéskötéskori LIBOR, EURIBOR értékét is. Annak változása nyilvános adat, amely interneten, erre szakosodott újságokban elérhető, illetve a felperes is tájékoztatást ad róla kérésre, illetve az átárazás során. A változás mértéke is ellenőrizhető, mivel az adatok birtokában egyszerű számítással, lényegében kivonással, összeadással kiszámolható.

A felmondhatóság elvének érvényesülése körében előadta, hogy maga a szerződés nem nevesíti a felmondás – a szerződés fogyasztó általi megszüntetésének lehetőségét, azonban minden esetben biztosítja az előtörlesztés jogát azzal, hogy a fennálló tartozást a fogyasztó köteles megfizetni. Ezen elvnek így a felperes eleget tehet azzal is, hogy a szerződés futamideje alatt korlátozás mentesen biztosítja az előtörlesztés lehetőségét a fogyasztó

részére, amelynek természetes korlátja a fennálló tartozás rendezése.

A szimmetria elvének érvényesülésével kapcsolatban kifejtette, hogy a változás mértékét abszolút értékben kell figyelembe venni, azaz az ügyfél számára kedvező kamatcsökkentés esetén is változtatni kell a szerződésben rögzített képlet és eljárás alapján az ügyleti kamatot.

A II. petitum tekintetében mindezt fenntartva kiegészítette azzal, hogy a kölcsönszerződés 3. pontjában megjelenő félmondat, miszerint „a mindenkori ügyleti kamat nem lehet kevesebb a költség előirányzatban meghatározott induló ügyleti kamatnál” szövegrész alapján is valamennyi alapelv érvényesülése biztosított, a kiegészítő félmondat a korábbi szövegezéssel összhangban, annak értelmezését nem befolyásolva, kizárólag pontosítva határozza meg a kamatváltoztatás mértékét, ezért megfelel az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének.

A szerződéses kitétel egy jól behatárolható szerződés csoportra került alkalmazásra. A felperesi társaság nem féléves, éves periódusú akciós ügyleti kamatot biztosított a kölcsönügyletekben, hanem a piacon kialakult átlagos ügyleti kamatszinthez képest adott a szerződés teljes futamidejére jelentős kamatkedvezményt. Ez további kamatcsökkentést azért nem tett lehetővé, mert lényegében veszteségessé tette volna az adott kölcsönügyletet a finanszírozás szempontjából, azaz a forrásköltséget, valamint az ügylettel kapcsolatos előre számolt költségeket sem fedezte volna a tovább csökkentett kamat.

Mindezek alapján a szimmetria elve a szerződéses kikötésben továbbra is érvényesül, hiszen a kikötés továbbra is abszolút értékben történő változás vizsgálatát írja elő a felperes számára azzal, hogy a változást mindkét irányban változatlanul érvényesíteni kell. Ez a szimmetria azonban csak egy bizonyos mértékig, az induló ügyleti kamat mértékéig érvényesülhet az ügyfél javára, mert a felperes a szerződés teljes futamidejére az átlagos piaci kamatszinthez képest 1-2%-kal kedvezőbb ügyleti kamatokot biztosított szerződő partnerének. Egy ilyen helyzetben nem jöhet szóba a tisztességtelenség, hiszen a felperes által teljes futamidőre biztosított extra kedvezmények megfelelőképpen kiegyenlítik a szimmetria elvének korlátok közé szorítását. Ennek hiányában az ügyleti kamat az induló akciós ügyleti kamat mértéke alá csökkenhetett volna. Ilyen feltételekkel az ügylet a felperes számára aránytalanul hátrányos, vállalhatatlan lett volna. A kikötés ezért megfelel a szimmetria és az arányosság elvének is.

Az arányosság elve sem sérül, mert az induló ügyleti kamat kedvezményes, a fogyasztó számára előnyös meghatározása következtében a fogyasztó már a szerződéskötéskor előnyhöz jutott, majd ezt követően is rendelkezésére állt a mindenkori ügyleti kamatok szerződés szerinti csökkentésének lehetősége. Ilyen módon tehát a fogyasztó számára ténylegesen nem okozott aránytalanságot azon tény, hogy az ügyleti kamat mértéke bizonyos kamatszint alá nem csökkenhet.

Kifejtette, hogy a ténylegesség és arányosság elvénél a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény és a bírói gyakorlat alapján is részletesen kifejtett, a pénzügyi szolgáltatóval szemben megfogalmazott elvárás a megfelelő üzleti körütekintés, azaz a pénzügyi szolgáltató az arányosság során köteles az előre látható üzleti kockázatokat az árazásánál figyelembe venni, erre alapozva egyoldalú emelést tisztességesen nem hajthat végre.

A II. számú petitumnál külön hangsúlyozta a Ptk. 239. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésére is figyelemmel, hogy csak a teljes szerződési feltétel vizsgálható, mivel kizárólag együttesen, összességében alkalmazható és értelmezhető, különös tekintettel a szerződés egyéb elemeire.

A III. petitum tekintetében kifejtette, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének eleget tesz, mivel a kamatmódosítás feltételét egyszerű mondatban rögzíti, kizárólag egy feltételt tartalmaz a mondat, formátuma olvasható, a kitétel a szavak egyszerű értelmezésével pontosan megérthető, nem tartalmaz szakkifejezést, érthetetlen kitétel, közérthető stílusban került meghatározásra. A refinanszírozás fogalmát a 29) pontban meghatározza a szerződés.

Megfelel a tételes meghatározás elvének, mivel a rendelkezés kizárólag egy feltételt, okot említ (refinanszírozói intézkedés), amely lényegében kizárólag a refinanszírozási kamatot érintő intézkedésként értelmezhető.

Megfelel az objektivitás elvének is, mivel kizárólag a felperesi társaságtól független refinanszírozó intézkedése esetére teszi lehetővé a kamatváltoztatást. Tekintettel arra, hogy az ügyletbe refinanszírozóként bevont, a felperestől teljesen elkülönült jogi személy, a Raiffeisen Bank Zrt. döntéseire a felperesnek semmilyen ráhatása, befolyása nincs, a felperesnek nincs, nem volt módja előidézni a feltétel bekövetkeztét. A felperes pusztán a fogyasztóval megkötött előzetes megállapodás alapján a refinanszírozás költségeinek emelkedéséből fakadó többletköltségeket háríthatta tovább a fogyasztóra. Ezen intézkedéssel a felperesnél nyereség nem jelentkezett, így fogalmilag kizárt még az is, hogy a feltétel előidézésében esetlegesen érdekelt lett volna.

Hivatkozása szerint megfelel a ténylegesség és arányosság elvének a szerződéses rendelkezés, mivel kifejezetten rögzíti, hogy a refinanszírozó intézkedése alapján, az intézkedéssel megegyező mértékben és időponttól, kizárólag a kamat módosítására jogosult a felperes. A ténylegesség körében feltételez egy refinanszírozói magatartást, amelynek a szerződéses fogalmazás alapján kihatással kell lennie az ügyleti kamatra. Az arányosság körében fogalmazza meg, hogy kizárólag az intézkedéssel megegyező mértékű lehet a kamatváltoztatás.

A felperes álláspontja szerint megfelel az átláthatóság elvének is a szerződéses rendelkezés, ugyanis a szerződéses feltétel pontosan meghatározza, hogy mely körülmény esetén van helye kamatváltoztatásnak, és annak mértékét is meghatározza azáltal, hogy maximum az okot adó refinanszírozói intézkedés mértékével megegyező mértékű változtatásra kerülhet sor. A pontos, számszerű mértéket előre nem lehet kifejezni, mivel annak számszerű összege előre nem tervezhető, nem látható még a professzionális fél esetben.

Hangsúlyozta, hogy sem a 2/2012. (XII.10.) PK, sem az azt kiegészítő 2/2014. PJE. nem a pontos mértéket írja elő ezen elv vizsgálata során, hanem annak biztosítását, hogy a szerződő fogyasztó meg tudja ítélni, mely esetben és milyen mértékben kerülhet sor az emelésre, azaz előreláthassa a pénzügyi intézményt megillető egyoldalú kamatemelési jog gyakorlásának pontos határait és azt a tényleges emelés során megfelelően ellenőrizhesse.

A tényleges kamatváltoztatás esetén kell azt biztosítani a fogyasztó számára, hogy mind a kamatemelés okát, annak jogosságát, valamint annak mértékét és a mérték jogosságát

megítélhesse, illetve pontosan ellenőrizhesse. Ezt azonban nem a szerződéses feltételnek kell tartalmaznia, annak csak az elvi lehetőséget kell biztosítania (meghatározva a kamatemelés korlátait) amely elvi előírásoknak a vizsgált szerződési kitétel maradéktalanul eleget tesz.

Hivatkozott arra is a felperes, hogy megfelel a felmondhatóság elvének is a rendelkezés. Bár a felmondás lehetősége nem került rögzítésre, a fogyasztó részére a felmondás, előtörlesztés jogát a szerződés minden esetben biztosítja azzal, hogy a fennálló tartozását a fogyasztó köteles megfizetni. A felperes ezen elvnek eleget tett azzal, hogy magában a kölcsönszerződésben rögzítette a fogyasztó oldalán a felmondás lehetőségét, az említett jogelv ugyanis kizárólag a lehetőség biztosítását teszi kötelezővé, annak szerződésben való elhelyezését nem szabályozza. A felperes a kölcsönszerződés 6. pontjában minden esetben biztosítja a fogyasztó részére a felmondás vagy előtörlesztés jogát.

A szimmetria elve is érvényesült, mivel végig kamatváltoztatásról rendelkezik a szerződéses rendelkezés, valamint kifejezetten nevesíti a kamatsökkentést is, azaz nemhogy nem zárja ki, hanem kifejezetten biztosítja a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás érvényesítését.

A IV. petitum tekintetében előadta, hogy a Kölcsönnyújtási Szabályzat érintett rendelkezései továbbra is lényegileg utaló szabályokat tartalmaznak, amelyek a kölcsönszerződés rendelkezései közé emelik be az egyoldalú kamatváltoztatás esetleges szabályait. A kölcsönszerződés hivatkozott 3. pontjának (1) bekezdése teljesen megegyezik a fenti II. kereseti pontban írt rendelkezésekkel, így az ott, valamint az I. pontban írtakat továbbra is fenntartotta.

A V. petitum tekintetében kifejtette, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének megfelel, közérthető stílusban kerültek megfogalmazásra a szerződéses rendelkezések. Nehezen érthető szakkifejezéseket nem tartalmaznak, nem tartalmaznak követhetetlen szerződéses utalásokat, jól elkülöníthetően, mégis egységesen kerültek megfogalmazásra, azaz a fogyasztó számára megfelelően olvasható formátumban kerültek rögzítésre. A minél érthetőbb szabályozás érdekében továbbá az egyes okokat a felsorolás logikailag csoportosítja, így segítve azok megértését.

Eleget tesznek a tételes meghatározás elvének is, mert pontosan – nem példálózó jelleggel – rögzítik valamennyi okot, amely esetében a kamatváltoztatásra sor kerülhet, ráadásul csoportosítva. Egyéb a kamatváltozásra vonatkozó szabályozás ettől eltérően az általános szerződési feltételekben nem kerül rögzítésre, nincs egyéb utalás más szerződéses rendelkezésre, azaz az ÁSZF 6.4. pontja zárt egységet alkot.

A szerződéses rendelkezések megfelelnek az objektivitás elvének, mivel valamennyi felsorolt ok olyan jellegű, amelyet a felperesi társaság egyoldalúan nem tud, nem képes előidézni. Az okok három csoportra sorolhatók: a fogyasztó magatartására, helyzetére visszavezethető okok; a kölcsön fedezetének értékváltozására visszavezethető okok; valamint azok, amelyek a kölcsönszerződésre hatással bíró független pénzügyi szereplők intézkedéseire vezethetők vissza.

A fogyasztó magatartására, helyzetére visszavezethető okok vizsgálatát ténylegesen a

felperesi társaság jogosult elvégezni (belső szabályzatai alapján), azonban azok változását nem tudja előidézni.

A kölcsön fedezetének értékváltozására visszavezethető okok ugyancsak a felperesi társaságtól független okok. Az értékváltozás vizsgálatára irányuló eljárás szabályait garanciális jelleggel a kölcsönszerződésekhez kapcsolódó biztosítéki szerződések szabályozták, biztosítva e körben a felperesi társaságtól megfelelően független eljárást.

A független pénzügyi szereplők intézkedéseit a felperesi társaság semmilyen formában nem tudta befolyásolni, előidézni.

A ténylegesség és arányosság elvének is megfelelnek a szerződéses rendelkezések. Így a kamatra közvetlenül kiható okok esetében már azok jellege, azon felül pedig azon szerződéses kötelezettség és előírás biztosítja garanciális szabályként, hogy azok tényleges kihatását a felperesi társaság azok érvényesítését megelőzően köteles vizsgálni. Azon okok tekintetében, amelyek nem közvetlenül a kamatra vannak kihatással, hanem az adott kölcsönügylet előzetesen számított kockázati megítélését változtatják, – ezáltal növelve az ügylettel kapcsolatos költségeket, – nem önmagukban, hanem a felperesi társaság belső szabályzataival együttesen, azokkal összhangban vezethetnek az ügyleti kamat módosulásához. Ez azonban egy esetleges tényleges kamatemelés során lenne vizsgálandó, amelyre viszont a felperes gyakorlatában ténylegesen nem került sor.

Az átláthatóság elve is érvényesül a szerződéses feltételben, mert pontosan meghatározza, hogy mely körülmény esetén van helye kamatváltoztatásnak és annak mértékét is meghatározza azáltal, hogy maximum az okot adó refinanszírozói intézkedés mértékével megegyező mértékű változtatásra kerülhet sor. A pontos mérték számmal előre nem kifejezhető, nem tervezhető, még a professzionális fél esetében sem. Az e körben a korábbi petitumok esetében már előadottakat fenntartotta.

A felmondhatóság elvének való megfelelést az ÁSZF 6.3. pontjában írt szerződéses rendelkezések biztosítják a Hpt. 210. §-ával összhangban azzal, hogy az előzetes írásos értesítési kötelezettség előírása nem sérti a fogyasztó jogait. Oka a kölcsönjogviszony specialitásában rejlik. A deviza alapú nyilvántartás miatt a fogyasztó számára biztosítani kell a megfelelő elszámolást, előzetes kalkulációt, amelyet a felperesi társaság csak felmondási szándék előzetes ismeretében tud megtenni. A felperesi szerződési feltételek igazodnak a Hpt. 210. § (9) bekezdéséhez is, amely szerint a fogyasztó a kamat, díj vagy költség számára kedvezőtlen egyoldalú módosítása esetén jogosult a szerződést díjmentesen felmondani. A fentiek alapján a mögöttes jogszabályi előírások szerint biztosítja a felperes a fogyasztó számára a szerződés felmondásának lehetőségét.

A szimmetria elvének való megfelelést a Hpt. akkor hatályos 210. § (3) bekezdése kógensen szabályozza, ezen feltételt jogszabály rögzíti, így ezt az előírást külön a szerződéses rendelkezésben nem szükséges rögzíteni.

A VI. petitumhoz fűzött indokolásában előadta, hogy az irányadó rendelkezések a szakkifejezések használata esetén is törekedtek azok közérthető megfogalmazására, esetlegesen azok magyar megfelelőjének használatára. Az érthető megfogalmazás érdekében az oklista kellően csoportosítva, megfelelően átlátható szerkezetben jeleníti meg a szerződéses rendelkezéseket, amely nem csak az érthetőség, közérthetőség szempontjából

fontos, hanem egy esetleges tényleges kamat, díj, költségváltozás esetén a változásról szóló értesítés során is könnyíti a megfelelő hivatkozást, a fogyasztó számára is megfelelően visszakereshetővé, ellenőrizhetővé téve annak jogszerűségét.

Eleget tesznek a tételes meghatározás elvének, mert pontosan, nem példálózó jelleggel rögzítik valamennyi okot, amely esetben a kamatváltoztatásra sor kerülhet, ráadásul megfelelően csoportosítva. Egyéb, a kamatváltozásra vonatkozó szabályozás ettől eltérően kizárólag az egyedi szerződésekben kerülhet megfogalmazásra, azonban az Üzletszabályzat egyéb pontjaiban nem szabályozza az egyoldalú módosítás szabályait, valamint kereszthivatkozásokat sem tartalmaz, azaz az Üzletszabályzat zárt egységet alkot.

A rendelkezések megfelelnek az objektivitás elvének, mert valamennyi felsorolt feltétel olyan jellegű ok, amelyet a felperesi társaság egyoldalúan nem tud, nem képes előidézni.

Megfelel a ténylegesség és arányosság elvének, amely vizsgálata során az Árazási Elveket is vizsgálni kell, melyeket keresetleveléhez csatolt. Hangsúlyozta, hogy valamennyi felsorolt ok közvetve vagy közvetlenül kihat a fogyasztói kölcsönszerződés kamatára, díjára, esetleges költségelemeire. Az arányosság szempontjából az Árazási Elveknek van jelentősége, amely nem csak a Hpt. 210. § (4) bekezdésében írt feltételeknek kell, hogy megfeleljen, de figyelembe kell vennie azt is, hogy a pénzügyi szolgáltató köteles az előre látható esetleges költségváltozásokat megfelelően kalkulálni már a termék árazásakor, azaz a kölcsönszerződés megkötése során. Erre tekintettel kerültek az Árazási Elvek 4. pontjában meghatározásra azon korlátok, amely változók esetében kerülhet egyáltalán sor az oklistában rögzített okokra visszavezethető költségemelkedések továbbhárítására, kizárólag az 5. pontban részletezett mértékben. Hangsúlyozta, hogy az árazási elvek vonatkozásában előre kizárólag az elvek szabályozhatók, míg a tényleges változás az okok és változások sokszor összetett volta, illetve az ügyfélszerződésekre gyakorolt áttételes hatása miatt csak konkrét számítások alapján határozható meg. A tényleges változások ellenőrizhetőségének biztosítását szolgálja a megfelelő eljárásrend kialakítása, valamint a felügyelet ellenőrzési jogköre.

Az átláthatóság elvének érvényesülése körében a már korábban hivatkozottakat megismételve hangsúlyozta, hogy a szerződéses kikötések, valamint az Árazási Elvek együttesen tesznek eleget az elv érvényesülésének, amelyek fogyasztóvédelmi előírásoknak való megfelelését a jogszabály nem a fogyasztó értelmezésére bízta, hanem az arra szakosodott szerv, a Felügyelet ellenőrzési körébe vonja. Így biztosítva van, hogy előre meghatározott esetekben és kizárólag az oklistában szereplő ok vagy okok bekövetkezte esetén kerülhet sor változtatásra, annak arányát és mértékét az esetleges korlátokat az árazási elvek szabályozzák, mégpedig a jogszabály által előírt részletességgel.

A felmondhatóság elvénél előadta, hogy a Hpt. 210. § (6) bekezdésével összhangban tartalmaz rendelkezést a vizsgált kikötés.

A szimmetria elvének való megfelelést a Hpt. akkor hatályos 210. § (4) bekezdése kógensen szabályozza, az erre vonatkozó rendelkezéseket a Felügyelet által ellenőrzött Árazási Elvek tartalmazzák, továbbá a szimmetria elvének érvényesülését a Hpt. maga is kógensen kimondja, ezt a szerződéses rendelkezésben külön nem szükséges rögzíteni. A Hpt. 210. §

(3) bekezdése a fogyasztó számára kedvezőtlen módosítás szabályozásáról rendelkezik, azaz az Üzletszabályzatnak elsődlegesen ezen rendelkezéseket kell tartalmaznia garanciális jelleggel, míg a fogyasztó számára kedvező változásokra külön szabályozási kötelezettséget a Törvény nem ír elő.

A VII. petitum tekintetében előadta, hogy az okok felsorolásán túl azon tényeket, hogy a hitelező a feltételek mely mértékű változása esetén és milyen mértékben változtatja a kamatok, díjak költségek mértékét, az általa elfogadott és a PSZÁF által ellenőrzött, nem nyilvános Árazási Elvek rögzítik. Lakáshitel esetében az adós számára kedvezőtlenül kizárólag a kamat mértéke és kizárólag a külön jogszabályban meghatározott esetekben, feltételekkel és módon módosítható. A jogszabályi eseteket a jogszabály hatályba lépését követően a hitelező saját honlapján, Hirdetményben közzéteszi.

Hivatkozása szerint az e petitum szerinti szerződéses rendelkezések lényegében a Hpt. 210. §., 210/B. §-ok szerződéses átvezetését jelentik, ennek megfelelően lényegében a jogszabályi kógens rendelkezések kerültek az Üzletszabályzat érintett rendelkezéseibe megfogalmazásra, beépítésre, így azok a Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nyilvánvalóan tisztességesnek minősülnek.

A felmondhatóság elvével kapcsolatban kiemelte, hogy reális alternatívát jelentett a fogyasztó számára, hogy a felperes ingyenesen lehetővé tette a tőketörlesztést.

Az árazási elvekkel kapcsolatban előadta, hogy bár azok nem nyilvánosak, de a fogyasztó a Felügyeleten keresztül vizsgálhatta azokat.

A felperes okirati bizonyítékként csatolta a 2010. augusztus 1. napján hatályba lépett Árazási Elveket tartalmazó szabályzatát. Szemlejegyzőkönyvet csatolt annak bizonyítására, hogy az ügyfél mindenkor az aláírásával igazolta, hogy a Központi Hitelinformációs Rendszerről készült tájékoztatót, a felperesi Általános Szerződési Feltételt, a Kölcsönnyújtási Szabályzatot, a kölcsön jelzálog és opciós szerződés tervezetét, PSZÁF jelzálog fedezetű ingatlanhiteleket igénylő ügyfelek számára készült tájékoztatóját, az Üzletszabályzatot, a pénzügyi lízingszerződés és adásvételi szerződés tervezetét átvette. Az ügyfélnek már a szerződés megkötését megelőzően lehetősége volt ezeket a dokumentumokat megvizsgálni, tájékozódhatott, körültekintéssel járhatott el már a szerződéskötést megelőzően.

A felperes tájékoztató prospektus oldalt csatolt okirati bizonyítékként annak bizonyítására, hogy felhívta a fogyasztók figyelmét arra, hogy a szerződéseket csak akkor írják alá, ha valamennyi felmerülő kérdésére választ kapnak a felperesi munkatárstól vagy az ellenjegyző ügyvédtől, azaz ösztönözte a fogyasztót a körültekintő eljárásra. Levelet is csatolt okirati bizonyítékként annak bizonyítására, hogy a refinanszírozási forrásköltség változásáról milyen formában értesült az ügyfél.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte, tekintettel arra, hogy a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotukra tekintettel sem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

Kérte, hogy a bíróság mellőzze a Pp. 155/B. §-ában foglaltak szerint az Alkotmánybíróság

eljárásának kezdeményezését.

Kérte, hogy a bíróság az ügyvédi munkadíjat a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján az alperes és a képviselője között létrejött megbízási szerződésben kikötött megbízási díj alapján állapítsa meg mindösszesen 2.828.000 Ft (a felkészítő munka munkadíjaként mindösszesen 700.000 Ft, az alperes peres képviseletének ellátásáért 2.128.000 Ft) összegben.

Hangsúlyozta, hogy a Törvény 11. § (1) bekezdése alapján kizárólag az vizsgálható, hogy a felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek és ezek alapján tisztességes-e.

Az érintett kikötések más jogszabályokkal történő összevetésére nincs lehetőség.

A Törvény 4. § (1) bekezdése az érintett időszakban hatályos jogszabályok alkalmazására is irányadó értelmezési útmutatást ad, vagyis ha bármely kikötés ellentétben áll a 4. § (1) bekezdésében felsoroltakkal, a felperes nem hivatkozhat arra, hogy az oklistája egyébként az jogszabályoknak megfelelt.

Hangsúlyozta továbbá, hogy jelen perben az egyes szerződések, szerződéskötések és fogyasztók egyedi körülményeinek vizsgálatát a Törvény 11. § (1) bekezdésében lefektetett korlát nem teszi lehetővé.

A per tárgyát kizárólag az alkalmazott szerződési kikötéseknek, nem pedig a felperes általi tényleges alkalmazásának a tisztességes vagy tisztességtelen volta képezi. Erre tekintettel kérte azon felperesi nyilatkozatok figyelmen kívül hagyását és bizonyítási indítványok elutasítását, amelyek nem a perbe hozott kikötések, hanem a felperesnek ezen kikötések alkalmazása során tanúsított magatartása, a követett tényleges gyakorlata körébe tartoznak.

Előadta, hogy az egyoldalú hiteldíj módosítást lehetővé tevő kikötések nem a főszolgáltatást megállapító, valamint a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó kikötések, így a régi Ptk. 209. § (5), illetve a Ptk. 6:102. § (3) bekezdése alapján nincsenek kizárva a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának köréből. Ezek a kikötések éppen a szerződés szolgáltatás, ellenszolgáltatás arányát meghatározó feltételeit lerontó kikötések.

Kiemelte, hogy a 2/2012. PK vélemény 4. pontja is megállapította, – az indokolás pedig rámutatott, – hogy a Ptk. kizáró rendelkezése nem alkalmazható a fogyasztónak nyújtandó szolgáltatás díjai módosításának mechanizmusára vonatkozó kikötésre. Hivatkozott továbbá arra, hogy e jogértelmezés helytállóságát támasztják alá az Európai Unió Bíróságának az Invitel ügyben hozott C-472/10. számú határozatában kifejtettek is.

Az oklisták jogszabály előírásának megfelelő meghatározásának kérdéskörében hangsúlyozta, hogy a perben csak az vizsgálható, hogy a felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek és ezek alapján tisztességes-e. A kikötések más jogszabályokkal történő összevetésére tehát nincs lehetőség, vagyis ha bármely kikötés ellentétben áll a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsoroltakkal, a felperes nem hivatkozhat arra, hogy az oklistája egyébként a jogszabályoknak megfelelt. Utalt a 2/2012. PK vélemény 3. pontjára, mely szerint „ha a kógens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy ha a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, az ilyen feltétel tisztességtelensége

vizsgálható”. A Hpt. kapcsán a 2/2012. PK vélemény indokolása kifejezetten rögzíti, hogy annak egyoldalú szerződés módosítást lehetővé tevő rendelkezései nem határozzák meg kimerítően (taxatíve) az egyoldalú szerződés módosítási jog tartalmát, így azok tisztességtelensége vizsgálható.

Hivatkozott azonban arra, hogy a felperes oklistái a Hpt. 2010. június 10-ig hatályos 213. § (1) bekezdés d.) pontjában foglalt, a hiteldíj módosítást lehetővé tevő körülmények részletes meghatározására vonatkozó követelménynek sem feleltek meg. Erre tekintettel még ha az oklisták Hpt.-nek való megfelelése vizsgálható lenne, akkor sem tekinthető a felperes oklistája a Hpt. előírásának megfelelően meghatározottnak, így a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján már csak ezért sem lenne kizárható azok tisztességtelenné minősítése.

Hivatkozott továbbá arra, hogy a 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet olyan kógens keretszabály, amelyet a felek rendelkezései joga tölt meg tartalommal, így az annak megfelelő oklista tisztességtelenségének kérdése vizsgálható. Megjegyezte, hogy miután 2010. december 18-án lépett hatályba és annak hatálya kizárólag a lakáscélú hitel,- és kölcsönszerződésekre, valamint a pénzügyi lízingszerződésekre terjed ki, ezért annak kizárólag a felperes azon oklistái tekintetében lehetne relevanciája, amelyek 2010. december 18. napját követően kerültek alkalmazásra és a lakáscélú hitel,- és kölcsönszerződésekre vonatkoztak. Mint absztrakt jogszabályi norma, csak a kereteket határozhatta meg, ezeket a konkrét hiteltermékek tekintetében a pénzügyi intézményeknek kellett specifikálniuk.

Annak, hogy a felperes működési dokumentumait, az általa alkalmazott szerződéses feltételeket a felügyeleti hatóság (korábban PSZÁF, jelenleg MMB) ellenőrizte, jóváhagyta, a jelen perben azért sem lehet szerepe, mert a felügyeleti hatóság feladata elsősorban a felperes működése törvényességének ellenőrzése volt, márpedig alapvetően közjogi szempontok, nem pedig a Ptk. normái szerint. A felügyeleti hatóság vizsgálatai nem terjedhettek ki a felperes által alkalmazott egyes, jogszabállyal egyébként nem ellentétes szerződési feltételek tisztességtelenségének polgári jogi alapú vizsgálatára, azaz annak megítélésére, hogy az adott szerződéses rendelkezés vagy rendelkezések a felek jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperessel szerződő fél hátrányára állapítják-e meg.

Kiemelte, hogy a felügyeleti hatóság határozatai a Pp. 4. § (1) bekezdésére tekintettel nem kötelezőek a bíróság számára, így a bíróságnak a felperes által alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítási okokat a felügyeleti vagy más hatóság korábbi esetleges határozataitól függetlenül alá kell vetnie a Törvény 4. § (1) bekezdésében szereplő elvek tesztjének.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította, egyúttal kötelezte a felperest az alperes részére 386.000 forint perköltség megfizetésére.

Ítélete indokolásában kifejtette, hogy a per során kizárólag azt kellett vizsgálnia, hogy a felperes által a kereseti kérelemben meghatározott általános szerződési feltételek megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott valamennyi kritériumnak, tisztességesek-e. A Törvény 11. § (2) bekezdése alapján, ha azt állapítja meg a bíróság, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés nem felel meg a 4. § (1) bekezdés szerinti bármely feltételnek és ezért a szerződéses kikötés tisztességtelen, a

keresetet elutasítja.

Rögzítette, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek között a jogalkotó nem állított fel hierarchikus sorrendet, azok egymással egyenértékűek, egyben konjunktív feltételként érvényesülnek, bármelyik elv sérelme esetén elutasítandó a keresettel érvényessé nyilvánítani kért szerződéses kikötés.

Az uniós jog magyar nemzeti joggal történő harmonizációja folytán elsődlegesen annak vizsgálata volt szükséges, hogy a petitummal érvényessé nyilvánítani kért rendelkezések megfelelnek-e az átláthatóság követelményének.

Utalt arra, hogy a Ptk. 209.§ -ának tartalma Magyarország uniós csatlakozását, 2004. május 1. napját követően többször, az uniós jog nemzeti jogrendbe történő átültetése érdekében módosult. A 2009. május 22-től hatályos szabályozás a fenti jogszabályi rendelkezés (4) bekezdésébe iktatta, hogy „az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos, vagy nem érthető”.

A 2/2014. számú PJE indokolásának III/2. pontja rögzíti továbbá, hogy a világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elveit az Európai Unió Bírósága is értelmezte a C-26/13. számú ügyben hozott ítélete rendelkező részének 2. pontjában, továbbá az indokolás 70-75. pontjaiban. Az ott az árfolyamrész kapcsán kifejtett, de az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételekre is megfelelően irányadó megállapításokból is következően a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az úgynevezett ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettsége változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Ez nem azt jelenti, hogy a fogyasztónak a szerződéskötéskor a körülményváltozás – előre nem ismert – konkrét mértékétől függetlenül, abszolút mértékben fel kell tudni mérni a várható fizetési kötelezettsége felső határát, melynek megjelölése nem is volt követelmény, hanem azt, hogy a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását.

A szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz – a ténylegesség, az arányosság elvének betartása esetén – lehetővé (az emelés ugyanis csak lehetőség), illetve milyen mértékű csökkentést tesz kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára. Matematikai képlet alkalmazása – már ha ilyen egyáltalán megalkotható – megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása.

Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a reá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

Az egyoldalú szerződés módosítás joga nem vezethet oda, hogy a fogyasztóval szerződő

pénzügyi intézmény tetszőleges módon, egyoldalúan növelje a fogyasztót terhelő kötelezettségeket.

Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tehát akkor felel meg a világos, az érthető megfogalmazás és az átláthatóság – az Európai Unió Bírósága ítélete által is értelmezett – elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig a már bekövetkezett körülmény változás(ok) konkrét mértékének ismeretében ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződés módosítás indokoltságát, arányát, mértékét.

A felperes által meghatározott szerződéses kikötések tekintetében elsődlegesen az átláthatóság elvének érvényesülését vizsgálta. Kiemelte, hogy ez az elv a fogyasztó szerződéses kötelezettsége: a törlesztőrészlet nagysága, a kölcsön visszafizetése, módja körében a fogyasztó szempontjából a legfontosabb jelentőséggel bír. Az átláthatóság követelménye egyrészt azt jelenti, hogy a fogyasztónak előre látnia kell, hogy milyen feltételek teljesülése esetén kerülhet sor hiteldíj emelésre. Ez azt jelenti, hogy a kitételek nem lehetnek általánosak, amelyek nélkülözik a konkrét megragadható megfogalmazást. Amennyiben a rendelkezés megfelelő és szükséges korlátok nélkül – például valamilyen konkrét mérték meghatározása – biztosít egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlan, ellenőrizhetetlen és számonkérésre alkalmatlan.

Az I. petitium tekintetében megállapította, hogy a „Reuters terminálon közzétett 6 hónapos CHF/JPY, valamint LIBOR/EURIBOR éves kamatláb és költség előirányzat fejezetben meghatározott 6 hónapos CHF/JPY és LIBOR/EURIBOR kamat” kifejezések nem nyújtanak a fogyasztó számára kellő információt arra nézve, hogy milyen feltételek, körülmények bekövetkezése esetén, milyen mértékben növekedhet az ügyleti kamat, illetve a kamat, díj és költségteher.

A Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontja és az ÁSZF 4.4. pontja esetében a felperes nem nyújtott tájékoztatást a kamat, díj és költség esetleges emelkedésének nagyságáról, így a fogyasztó nem láthatta előre, hogy a feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására. Megállapította továbbá, hogy a keresetlevélhez csatolt Szemlejegyzőkönyvben szereplő ügyfélnyilatkozat nem bizonyítja, hogy a kikötések megfelelnek az átláthatóság elvének és a fogyasztó láthatta volna előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén milyen mértékben kerülhet sor többlet terhek rá történő áthárítására.

A II. petitium indokolásánál az I. petitium tekintetében már rögzített indokolását tartotta irányadónak.

A III. petitium tekintetében indokolása megegyezett az I. és II. ponthoz fűzött jogi indokolással, azzal a kiegészítéssel, hogy azon kitétel miszerint a „hitelező a költség előirányzat, illetve a 3. pont szerinti ügyleti kamat mértékét a 29. pont szerinti vagy egyéb, a refinanszírozó bank hitelezőt érintő esetleges intézkedései alapján jogosult egyoldalúan módosítani, amelyről az adóst egyidejűleg értesíti” a fogyasztó által nem átlátható.

A felperes nem határozta meg egyértelműen, tételesen, hogy a hitelező a refinanszírozó bank mely intézkedései alapján jogosult az ügyleti kamat mértékét módosítani. A fogyasztót nem hozta olyan helyzetbe, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt

kötelezettségeket, így a szerződéskötést követően bekövetkezően körülményváltozásból eredő többletkötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát, annak lehetséges mértékét.

Megjegyezte, hogy a kölcsönszerződés 3. pontjának (3) bekezdése az átláthatóság és a tételes meghatározás elvének sem felel meg.

A IV. petitum tekintetében indokolásában megállapította, hogy a felperes ezekben az esetekben sem nyújtott tájékoztatást a kamat, díj, költség esetleges emelkedésének nagyságáról, a fogyasztó nem láthatta előre, hogy a feltételek valamelyikének bekövetkezte esetén milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására.

Az V. petitum tekintetében megállapította, hogy az oklista elemei nem felelnek meg az átláthatóság követelményének, azok a fogyasztó számára nem érthetőek, nem világosak, a fogyasztó nincs tisztában ezen kockázati tényezők mibenlétével. Az nem értelmezhető a fogyasztó számára, nem kellően konkrét megfogalmazás, nincs tisztában azzal, hogy milyen szempontok szerint minősíti ügyfeleit a felperes (nem érthetőek, nem világosak).

Az ÁSZF 6.3. pontjában foglaltak nem felelnek meg továbbá a felmondhatóság, a 6.4. pontban foglaltak pedig az átláthatóság elvének. A felmondás joga ugyan biztosított, azonban az nem jelent reális alternatívát a szerződésmódosítással szemben a fogyasztó számára, ugyanis a felmondással egyidejűleg köteles a kölcsön teljes összegét maradéktalanul visszafizetni, továbbá díjmentesen csak a módosulás hatályba lépését megelőző 60 napban mondhatta fel a szerződést. Kiemelte, hogy az adós számára biztosított előtörlesztés joga nem azonos a felmondási jog biztosításával.

VI. petitum tekintetében adott indokolása szerint a felperes nem határozta meg egyértelműen, hogy melyek pontosan a forrás szerzési lehetőségei.

Nem kellően konkrétak a fogyasztó számára a következő kitételek: Magyarország hitel besorolásának változása; az országgazdasági felár változása; jegybanki alapkamat, a jegybanki repo és betéti kamatlábak változása; a bankközi pénzügyi kamatlábak, hitelkamatok változása; a Magyar Állam vagy a hitelező által kibocsátott kötvény és swap hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása; refinanszírozást biztosító nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása.

Szintén nem kellően konkrétak a jogi, szabályozói környezet változásaként meghatározottak: a hitelező kölcsönjogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy ahhoz kapcsolódó jogszabályváltozás, jegybanki rendelkezés vagy a hitelezőre kötelező egyéb szabályozók megváltozása; a kölcsönjogviszonyok biztosítéki- és kockázat feltételrendszerét szorosan és közvetlenül érintő vagy ahhoz kapcsolódó jogszabályváltozás; a hitelező kölcsönjogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő tevékenységéhez kapcsolható közteher változása, a kötelező tartalékolási szabályok változása; a hitelező számára esetlegesen előírt kötelezőbiztosítás összegének vagy díjának elállása vagy változása.

Megállapította továbbá, hogy az Üzletszabályzat III.4.3. pontjának c) – k) pontjaiban felsorolt, a hitelező számára az adósra nézve kedvezőtlen kamat, díj, valamint költségmódosítást lehetővé tevő okok nem egyértelműek és érthetőek, nem átláthatóak a

fogyasztó számára. Nem felelnek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, valamint az átláthatóság elvének sem.

Kimondta, hogy ezek a fogalmak olyan flexibilis, nyílt végű fogalmak, amelyek megfelelő egyediesítés nélkül tartalmi szempontból nem minősülnek taxatív felsorolásnak, ezáltal nem átláthatóak és nem egyértelműek.

A VII. petitum tekintetében rögzítette, hogy a VI. petitummal összefüggésben kifejtett álláspontjával és jogi indokolásával utasította el a keresetet, azt kiegészítve azzal, hogy a „lakáshitel esetében az adós számára kedvezőtlenül kizárólag a kamat mértéke és kizárólag a külön jogszabályban meghatározott esetekben, feltételekkel és módon módosítható. A jogszabályi eseteket – jogszabály hatályba lépését követően – a hitelező saját honlapján Hirdetményben közzéteszi” kitétel nem felel meg az átláthatóság elvének. A fogyasztó számára a felperes ezekben az esetekben nem nyújtott tájékoztatást a kamat esetleges emelkedésének nagyságáról, így nem láthatta előre, hogy a feltételek valamelyikének bekövetkezte esetén milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására.

Megállapította továbbá, hogy nem felel meg a felmondhatóság elvének sem a vizsgált kitétel, mert a fogyasztó számára a felmondás joga ugyan biztosított, azonban az nem jelent reális alternatívát a szerződésmódosítással szemben, ugyanis az adós a felmondással egyidejűleg köteles a kölcsön teljes összegét maradéktalanul visszafizetni.

A bíróság a felperes alkotmánybírói eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét az 5. számú végzésében elutasította. Az ítéletben kifejtett indokolása szerint a 8/2014. (III.20.) AB határozat hivatkozik az Alkotmánybírói 32/1991. (VI.6.) számú határozatára. A felhívott határozat indokolása rámutatott arra, hogy különösen a hosszú évekig fennálló szerződési jogviszonyokra a jelentős gazdasági – esetleg politikai – pénzügyi és egyéb társadalmi változások nyilvánvalóan számottevő hatást, lényegi befolyást gyakorolnak. A szerződéskötéskor előre nem látott körülmények ugyanis ténylegesen megváltoztathatják a szerződő felek helyzetét, a jogok és kötelezettségek arányát és valamelyikük számára rendkívül terhessé vagy egyenesen lehetetlenné tehetik a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartását, illetőleg teljesítését. Ezekben a rendkívüli változást előidéző esetekben a törvények lehetővé teszik, hogy az egyes, egyedi jogviszonyokba a bíróság beavatkozzék és módosítsa, a megváltozott körülményekhez igazítsa a tartós, hosszú lejáratú szerződések eredeti tartalmát.

Kimondta az Alkotmánybírói továbbá azt is, ha a társadalmi méretű változások a szerződések nagy tömegét érintik, indokolt és alkotmányosan nem kifogásolható, hogy a jogviszonyok megváltoztatására, módosítására a törvényhozás dolgozzon ki általános megoldást.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elveknek történő megfeleltetés, ezáltal az egyedi jogviszonyok tartalmának befolyásolása, ezen körülmények fennállása, ennek nagymértékű gazdasági, társadalmi hatásai miatt indokolható.

Az elsőfokú bíróság a pereszes felperest kötelezte a Pp.78.§ (1) bekezdése alapján az alperes perköltségének viselésére, melynek körében a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§ (2) bekezdése alapján határozta meg az alperest megillető ügyvédi munkadíjat az általános

forgalmi adót is tartalmazó 386.000 Ft mérsékelt összegben. A munkadíj megállapítása során figyelembe vette a kifejtett képviseleti tevékenység módját és körét, valamint a per időtartamát.

Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, melyben kérte, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése, valamint a Pp. 155/B. §. alapján a 2014. évi XXXVIII. törvény Alaptörvénybe ütközése miatt a Fővárosi Ítéltábla a jogszabály alkotmánybíróági vizsgálatát kezdeményezze és egyidejűleg a per tárgyalását függesztesse fel.

Fellebbezésében elsődlegesen azt kérte, hogy az ítéltábla a hiányos, a Pp. 221. §-ba ütköző elsőfokú ítéletet – mint felülbírálatra alkalmatlant – helyezze hatályon kívül és az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszéket utasítsa új határozat hozatalára.

Arra az esetre, ha az elsőfokú ítéletet az ítéltábla felülbírálatra alkalmasnak tartja, kérte, hogy annak megváltoztatásával a kereseti kérelemnek adjon helyt.

A másodfokú eljárásban felmerült költségei megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Hangsúlyozta, hogy a kereseti kérelmet, a tárgyaláson előadott további nyilatkozatait teljes terjedelmében is fenntartja, kérte, hogy azokat a felülbírálat során az ítéltábla teljes terjedelmében vegye figyelembe.

Fellebbezési érvelése szerint az elsőfokú bíróság a felperes által felvetett alkotmányossági kifogások túlnyomórésztét nem is vizsgálta, ítéletének indokolásában ezekre a kérdésekre – jogszabálysértő módon – nem tért ki, ítélete az indítványt elutasító határozatával kapcsolatban nem tartalmaz az eljárásjogi szabályok szerinti indokolást.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében kizárólag a tartós, hosszú lejáratú szerződések eredeti tartalmának módosításával kapcsolatos lehetőség kérdésében foglalt állást és a felperes indítványának elutasításáról rendelkező határozatot kizárólag ebben a részben indokolta meg. A bíróságnak azonban nem azt kell és lehet vizsgálnia, hogy van-e joga jelen körülmények között a jogalkotónak a törvényi úton történő szerződésmódosításra, hanem azt, hogy ez az Alaptörvény rendelkezéseinek, illetve az ezt értelmező Alkotmánybíróság iránymutatásainak megfelelően történt-e.

Hivatkozása szerint a törvényhozó két szempontból is megsértette az alkotmányossági korlátokat: már megszűnt szerződéses jogviszonyokat is módosított, valamint a meg nem szűnt jogviszonyok esetében is ex tunc, azaz visszamenőleges hatállyal módosított jogviszonyokat, ezzel jelentős koherencia zavarokat előidézve.

Alaptalannak tartotta az alperes azon érvelését, hogy azért nem lehet visszamenőleges jogalkotásról beszélni, mert a jogszabály a bírói gyakorlat által korábban már megállapított elveket, kritériumokat rögzítette. Álláspontja szerint a Törvény új szabályozást alkotott, amely a korábbi Ptk. rendelkezéseitől, valamint a bírói gyakorlattól lényegesen eltér annyiban, hogy egységesen és minden egyéb rendelkezéstől függetlenül, minden, a 4. § szerinti egyoldalú szerződésmódosítást semmisnek nyilvánít.

A Törvény 4. § (1) bekezdésében írt elvek részletes leírása egy jogellenes megszorító értelmezést tesz kötelezően alkalmazandóvá, és a jogszabály nem tisztázza a korábbi jogszabályokhoz, valamint a kialakult bírói gyakorlathoz való viszonyt.

Hivatkozott arra is, hogy a Törvény nem szabályozza a jogkövetkezményeket, azt külön jogszabályra bízta. Ennek alapján a jogalkotó nem vette figyelembe az érdekegyensúly fenntartására vonatkozó alkotmányossági korlátokat, a jogosulti oldalon tovább bővítette a kedvezményezettek körét. A relatív semmisség elvét oly módon határozza meg, hogy az elszámolás során kizárólag a fogyasztó számára kedvezőtlen kamatváltozásokat köteles a fogyasztó számára elszámolni, azonban az egyébként semmis rendelkezések alapján a fogyasztó számára kedvező kamatváltozásokat nem jogosult beszámítani, azaz a semmisségre vonatkozó eredeti állapot helyreállításának elve nem érvényesül. Ez a Ptk. kötelmi jogi előírásaival nyilvánvalóan ellentétes.

Arra tekintettel, hogy a Törvény lényegében kizárja az eredményes igényérvényesítést, nyilvánvalóan nem felel meg társadalmi rendeltetésének és nem felelhet meg az Alaptörvény B. cikkének (1) bekezdésében foglaltaknak, továbbá C. cikk (1) bekezdésében írtaknak, a XV. cikk (1) bekezdésének a XXVIII. cikk (1) bekezdésének és (7) bekezdésének, valamint a XXVI. cikk (1) bekezdésében foglaltaknak.

Kiemelte, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése alapján annak megítélése, hogy egy adott jogszabály – jelen esetben a Törvény rendelkezései – az Alaptörvénybe ütközik-e, a rendes bíróság által nem megítélhető kérdés, mivel az kizárólagosan az Alkotmánybíróságra tartozik. Így abban az esetben, ha egy kétséges jogszabály esetén a bíróság nem él a fenti jogával, felmerülhet, hogy hatáskörén túllépve döntött alkotmányossági kérdésekről.

Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelmét azzal indokolta, hogy egyik kereseti kérelem esetében sem valósult meg a kereseti kérelemben foglaltak maradéktalan vizsgálata, ezért az ítélet indokolása oly mértékben hiányos, hogy felülbírálatra alkalmatlan.

Az elsőfokú bíróságnak valamennyi szerződési kitétel esetében valamennyi elvnek való megfelelést vizsgálnia kellett volna. Helytelen az az értelmezés, hogy amennyiben a bíróság által kiragadott elv esetében megállapítható, hogy az érintett szerződési kitétel annak nem felel meg, úgy a kereset a további elvek vizsgálata nélkül elutasítható. Ez ugyanis olyan helyzetet eredményez, hogy amennyiben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által kiragadott elvnek való megfelelést mégis megállapítja, a további elvek vizsgálatát, a bizonyítékok mérlegelését a másodfokú bíróságnak kellene elvégeznie.

Sérelmezte, hogy annak ellenére, hogy rögzítésre került, miszerint a Törvény 4. §-ában szabályozott elvek egymással egyenértékűek, az elsőfokú bíróság mégis hierarchiát állít fel az egyes elvek között és elsődlegesen az átláthatóság elvének érvényesülését vizsgálta. Miután megállapítása szerint ezen törvényi elvnek egyik szerződési kikötés sem felelt meg, a keresetben részletesen kifejtett egyéb elveket nem is vizsgálta, az egyéb bizonyítékokat nem mérlegelte, valamint a keresetben általános jelleggel megjelölt felperesi előadásokat nem értékelte.

Az egyes kereseti kérelmek kapcsán az alábbiakkal érvelt:

Az I. petitum esetében a Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontja és az ÁSZF 4.4. pontja lényegében utaló szabály, annak átláthatóságáról beszélni fogalmilag értelmetlen. A módosításra tágabb körben biztosítanak lehetőséget azzal a garanciális megkötéssel, hogy

annak részletszabályait az egyedi szerződés tartalmazza, ilyen díj és költségmódosításra vonatkozó szabályozást azonban a hivatkozott kölcsönszerződések nem tartalmaztak, így nem létező szerződésmódosítási esetek vonatkozásában az átláthatóság elvét nem lehet vizsgálni.

A kölcsönszerződés 3. pontja tekintetében az elsőfokú bíróság megállapításai a keresetlevélben írtakkal ellentétben állnak, mivel a hivatkozott bizonyítékokra felperes az érthető megfogalmazás elve kapcsán hivatkozott, azaz azt adta elő és igazolta, hogy kellő időt biztosított az ügyfelek részére az átolvasásra, áttanulmányozásra, megértésre és arra, hogy annak értelmezését kérhessék.

Az átláthatóság elvével kapcsolatban a kezdő ügyleti kamat, valamint az azzal egyidejűleg megadott irányadó LIBOR/EURIBOR kamatmérték ismeretében a fogyasztó a későbbiekben a változás mértékét ellenőrizni tudta. Az aktuális ügyleti kamat mértéke így két egyszerű matematikai művelet (kivonás) elvégzésével kiszámolható. A rendelkezés ezért az átláthatóság elvének maximálisan megfelel: rendezzi azon egyetlen esetkört, amikor a kamatváltozásra sor kerülhet; pontosan megadja annak mértékét és ennek megfelelően a későbbi tényleges kamatváltozás a pontos adatok ismeretében ellenőrizhető.

A II. petitum tekintetében a felperes az I. petitumra vonatkozóan előadottakat tartotta fenn. Hangsúlyozta, hogy a megjelenő további kitétel („azonban a mindenkori ügyleti kamat nem lehet kevesebb a költség előirányzatban meghatározott induló ügyleti kamatnál”) kapcsán a felperes nem tett arra nyilatkozatot, hogy ez az átláthatóság érdekében került a szerződési kikötésbe, így a kitétel átláthatóság szempontjából történt vizsgálata magával a vizsgált szerződési rendelkezéssel is ellentétes. A többletkitétel érthető, átlátható, hiszen az induló kamat mértékét a szerződés pontosan tartalmazta.

A III. petitum tekintetében a kölcsönszerződés 3. pontjának (1) bekezdése kapcsán hangsúlyozta, hogy ezen kitétel esetében az ítélet indokolása megemlíti az átláthatóság, a tételes meghatározás és egyértelműség elvét is, de részletesen nem fejt ki álláspontját. A felperes által a keresetlevélben írtakra egyáltalán nem reagál, ezért a Pp. 221. § (1) bekezdésében ütköző módon megsértette indokolási kötelezettségét.

A IV. petitum vonatkozásában adott indokolásból nem állapítható meg, hogy a Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontja miért nem felel meg az átláthatóság elvének, a bíróság pontosan mire alapította a keresetet elutasító döntését, ezért az indokolási kötelezettségét megsértette.

AZ V. petitum tekintetében arra hivatkozott, hogy téves az átláthatóság elvének való meg nem feleléssel kapcsolatos indokolás, azzal szemben a már előadott nyilatkozatait fenntartotta.

Hivatkozott arra, hogy a felmondhatóság elvével kapcsolatos indokolás a jogszabályi rendelkezések jogellenes kiterjesztő értelmezésén alapul. A Törvény 4. § (1) bekezdés f) pontja pontos definíciót ad a felmondhatóság elvére. Kizárólag azt írja elő, hogy biztosítani kell a fogyasztó számára szerződésmódosítás esetére a felmondás jogát.

A reális alternatíva biztosítását ugyan a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény felveti, azonban ténylegesen nem írja elő annak vizsgálatát. Álláspontja szerint az alperes által felvetett reális

alternatívák, – így pl. kiváltó kölcsön biztosítása – olyan többlet jellegű alaptalan elvárások, amelyek sem a Törvényből, sem egyéb jogszabályi előírásból nem vezethetők le. Megjegyezte, hogy a kölcsön kiváltásának lehetősége nyilván adott volt minden fogyasztó számára.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítéletében alaptalanul kifogásolta, hogy kamatemelés esetén kizárólag 60 napon belül volt lehetősége az adósnak a szerződés ingyenes felmondására. A felmondhatóság elvének tényleges érvényesülése nem azt jelenti, hogy korlátlan időtartamban kell biztosítani a felmondhatóságot, hanem azt, hogy olyan időtartamot kell megadni, amely alatt a fogyasztó reálisan mérlegelheti a felmondás lehetőségét, valamint azt végre is tudja hajtani. A 60 napot, mint reális időtartamot, a Hpt. 210. § (4) bekezdése határozta meg, így az nyilvánvalóan nem lehet jogszabálysértő.

Hangsúlyozta, hogy a felperesi ÁSZF-ben rögzített, általánosan alkalmazható felmondási jog elsődlegesen és feltétel nélkül biztosítja a fogyasztó számára a szerződés egyoldalú megszüntetésének a lehetőségét. Ezért a felmondhatóság elvének megsértésére történő hivatkozás nem lehet alapos. Az alperes által hivatkozottakkal ellentétben a felmondhatóság elvének nem feltétele az ingyenesség, egyetlen feltétel a felmondás lehetőségének a biztosítása.

Az ítélet indokolása téves, mert a kölcsönjogviszonyok alapvető jellemzője és lényege, hogy a hitelező részére az adós a pénzüsszeget köteles visszafizetni. Az elsőfokú bíróság pedig azt rója fel a felperesnek, hogy az általa alkalmazott Általános Szerződési Feltételek szerint, amennyiben egyoldalú kamatemelést hajt végre, a fogyasztó pedig erre tekintettel felmondja a szerződést, a fogyasztónak vissza kell fizetnie a kölcsön összegét. Nem lehet reális alternatívaként tekinteni arra, hogy az adós a tartozást egyáltalán nem, későbbi időpontban vagy alacsonyabb összegben vagy részletekben fizeti vissza. Nem fogadható el, hogy amennyiben a fogyasztó felmondja a kölcsönszerződést, akkor tartozása alól akár részben, akár egészben mentesüljön, a szerződéskötéskor megállapított tőkeösszeget és kamatokat minden esetben köteles a hitelező részére megfizetni. A részletekben teljesítés értelmetlenné válna, ugyanis a felmondásra tekintettel már nem állna fenn jogviszony a felek között. Az elsőfokú ítélet a reális alternatíva kérdéseire nem adott választ.

A VI. petitum tekintetében az elsőfokú bíróság összemosza indokolásában az átláthatóság, az egyértelműség és érthető megfogalmazás elvét, valamint lényegében a tételes meghatározás elvére utal, az azzal kapcsolatos jogszabályi rendelkezés fejtegetésével. Mindezek alapján nem állapítható meg, hogy pontosan melyik elvnek miért nem felelnek meg a hivatkozott kitételek. Nem tartalmaz indokolást a felperes kifejtett álláspontjával kapcsolatban sem.

A VII. petitum tekintetében kiemelte, hogy a lakáshitelek esetére vonatkozó rendelkezéssel kapcsolatban tett bírósági megállapítás mind a keresetlevélben, mind az alperesi beadványban írtakkal ellentétes. A Ptk. 209. § (6) bekezdése szerint nem tekinthető tisztességtelennek és érvénytelennek az a szerződéses rendelkezés, amelyet jogszabály állapít meg vagy jogszabályban előírtaknak megfelelően állapították meg. A 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet maradéktalanul megfelel az átláthatóság, a tételes meghatározás, az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az objektivitás elvének, mégpedig a felmondhatóság elvét a hivatkozott szerződési kitétel maga biztosítja, a szimmetria elvét pedig jogszabályi előírás, a Hpt. 210. §-a kógens rendelkezése rögzíti.

Támadta az elsőfokú bíróság által megállapított 386.000 forintra leszállított elsőfokú alperesi perköltség összegét is arra hivatkozással, hogy az eltúlzott.

Hangsúlyozta, hogy megbízási szerződés esetén is lehetőség van a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (3) bekezdésében írt ügyvédi munkadíj meghatározására, amennyiben azt a fél kéri. A fél fogalmát az IM rendelet nem szűkíti le a felperesre vagy az alperesre, bármelyik, így mindkét felet érteni kell alatta. A felperes kérte az elsőfokú tárgyaláson az alperesi ügyvédi munkadíj leszállítását, azt eltúlzottnak tartotta, hiszen a 23 gépelt oldalból álló alperesi előkészítő irat elkészítése és egyetlen bírósági tárgyaláson való részvétel bizonyosan nem jelenthetett olyan munkaóra ráfordítást, amely csaknem 3.000.000 forintos ügyvédi munkadíj igényt eredményezett.

Az IM rendelet 3. § (3) bekezdésére figyelemmel kifejtette, hogy amennyiben óradíj alapján kell számolni, úgy az alperesi jogi képviselő 38.000 forint + áfa, azaz 48.260 forint bruttó ügyvédi munkadíjat számított volna fel az elsőfokú eljárásban, amely óradíj csaknem tízszerese az IM rendeletben írt 5.000 forint/munkaóra tételnek. Ezen óradíjjal a 2.828.000 forintos alperesi ügyvédi munkadíj 59 munkaóra ráfordítást jelentett volna, amely ugyancsak eltúlzott, az 59 munkaóra 5.000 forintos óradíjjal is csak 295.000 forintra jogosította volna fel a felperest.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult, kérte továbbá, hogy a Fővárosi Ítéltábla marasztalja a másodfokú perköltségben a felperest. Ügyvédi munkadíját a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdésének megfelelően a Magyar Állam megbízóval kötött megbízási szerződés alapján mindösszesen 1.162.040 forint + áfa összegben kérte megállapítani.

Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen és a Pp. rendelkezéseinek megfelelően járt el, amikor meghozta és megindokolta a Pp. 155/B. §-sal kapcsolatos felperesi indítványt elutasító döntését. A felperes álláspontjával ellentétben ugyanis az elsőfokú bíróságnak nem kellett döntenie a felperes által felvetett alkotmányossági kérdésekben, egy ilyen döntéssel ugyanis az elsőfokú bíróság elvonta volna az Alkotmánybíróság hatáskörét. Amennyiben helytálló lenne a felperes érvelése, az AB eljárását a bíróságnak minden olyan esetben kötelezően kezdeményeznie kellene, amikor erre valamelyik fél indítványt tesz. Nyilvánvaló, hogy ez az értelmezés a Pp. 155/B. §. rendelkezésébe ütközik, amely kimondja, hogy a bíróság az AB eljárását „kezdeményezheti”, nem pedig kezdeményezni köteles. Az elsőfokú bíróságnak csupán abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy indokoltnak tartja-e az AB eljárásának kezdeményezését. Ha nem, akkor a Pp. 155/B. §. alkalmazásával kapcsolatos indítványt, mint egységes egész elutasítja és nem köteles, mi több, nincs hatásköre az egyes alkotmányjogi szempontokról döntenie.

Hangsúlyozta, hogy nem történt visszamenőleges hatályú szerződésmódosítás, a Törvény az érintett szerződések megkötésekor már hatályos jogszabályi rendelkezéseket értelmező Kúriai döntést ültette át. A Törvény alapvetően nem kapcsolódik a clausula rebus sic stantibus jogelvhez. A Törvény bizonyos szerződéses kikötések érvénytelenségét mondja ki, és az érvénytelenség a polgári jogban a szerződéseknek a megkötésük időpontjában fennálló hibája. Megjegyezte, hogy felperesi állítással ellentétben az elsőfokú bíróság ítélete nem tartalmaz olyan megállapítást, miszerint a Törvény szerződéseket módosított volna.

Alaptalannak tartotta a felperes azon fellebbezési érvelését, amely szerint a Törvény 4. § (1)

bekezdésében foglaltak a bíróságot megakadályozzák abban, hogy a magyar jogrendszer más releváns szabályait alkalmazza az eljárás során. A Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott kógens szabályok, mint *lex specialis* miatt a bírói értékelés a szerződéses kikötés tisztességtelensége kapcsán folytatott jogvitában szükségszerűen csak ezen alapulhat.

Megalapozatlannak tartotta a felperes azon fellebbezési érvelését, hogy a Törvény alkalmazásának jogkövetkezménye nem ismert, a Törvény a 4. § (2) bekezdésben maga rögzíti, hogy a jogkövetkezmény a semmisség.

Az alkotmánybírói eljárás kezdeményezésére és a tárgyalás felfüggesztésére irányuló indítvány elutasítását kérte az e körben már kifejtett érvelését fenntartva.

Kifejtette, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelem alaptalan, mert nem áll fenn sem az eljárás lényeges szabályainak a megsértése, sem olyan ok, amely miatt a tárgyalás megismétlése lenne szükséges. Az ítélet a kereseti kérelmet kimerítette, nem terjeszkedett túl a kereseten, a lefolytatott bizonyítási eljárásban megállapított tényekből az irányadó jogszabályoknak megfelelően okszerűen vonta le a jogi következtetést.

A Pp. 221. §-ában foglaltaknak az elsőfokú bíróság mindenben eleget tett, az ítéletben a megállapított tényállásként az indokolás részévé tette a felperes által bizonyítékként becsatolt Általános Szerződési Feltételek szövegét, a bizonyítékokat az ítéletben hiánytalanul megjelölte, ugyanígy azokat a jogszabályokat is, amelyeken az ítélet alapul. A felperes bizonyítékként az általános szerződési feltételekre, valamint a tárgyaláson becsatolt további okiratokra hivatkozott, ezek mérlegelésénél irányadó körülményeket az ítélet megfelelően tartalmazza. Bizonyítatlanul maradt tény, illetve felajánlott bizonyítás mellőzése nem merült fel, ezekre vonatkozó indokolásra értelemszerűen nem volt szükség.

Álláspontja szerint a Törvény 11. § (2) bekezdésének alkalmazásával téves az a felperesi állítás is, hogy az elsőfokú bíróságnak a kikötések valamennyi elvnek való megfelelését vizsgálnia kellett volna.

Az elsőfokú bíróság nem öletszerűen kiragadott elv mentén vizsgálta a kikötéseket, hanem ésszerű indokát adta, hogy miért az átláthatóság elvével kezdte a vizsgálatát. Mivel már ennek az elvnek sem feleltek meg a felperes kikötései, ennél az elvnél megállhatott volna. Az elsőfokú bíróság azonban további elveket is megvizsgált.

A Pp. 252. § (2) bekezdése alapján a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasításhoz a lényeges eljárási szabály megsértése mellett az is szükséges, hogy emiatt a tárgyalás megismétlése, kiegészítése legyen szükséges. A PK 206. sz. állásfoglalás b) pontjából is kitűnően az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésére a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján csak akkor kerülhet sor, ha az elsőfokú határozatból és az eljárás adataiból nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság döntését mire alapította és ezért az érdemi határozat nem bírálható felül. Ha azonban az érdemi döntéshez szükséges adatok rendelkezésre állnak, érdemi döntést kell hozni.

Az alperes hivatkozása szerint az elsőfokú ítéletben az érdemi döntéshez szükséges adatok teljes körűen az ítéltábla rendelkezésére állnak. Maga a felperes hivatkozik arra, hogy

elsősorban jogkérdéseket kell vizsgálnia a bíróságnak, nem jön tehát szóba olyan bizonyítási eljárás, amelynek nagy terjedelmű vagy teljes megisméltése, illetőleg kiegészítése lenne szükséges a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján.

Az egyes kereseti kérelmek megalapozatlanságára vonatkozó felperesi érveléssel kapcsolatban mindenben fenntartotta az elsőfokú eljárásban benyújtott érdemi ellenkérelmében előadottakat, valamint az egyes kérelmek tekintetében a következőket adta elő:

Az I. kereseti kérelemmel kapcsolatban előadta, hogy a fellebbezési hivatkozás nem cáfolja, hogy megsértette a felperes a tételes meghatározás és ezen keresztül az átláthatóság elvét. Vitathatatlan tény, hogy felperes a Kölcsönnyújtási Szabályzat 6.4. pontjában és az ÁSZF 4.4. pontjában a kamat, díj és egyéb szerződési feltételek egyoldalú módosításának jogát is fenntartotta, azonban a kölcsönszerződésben csak az ügyleti kamat változására vonatkozóan tartalmaz egyetlen okot, ebből következően a késedelmi kamat, bármilyen díj és egyéb feltételek változtatására ok-lista meghatározás nélkül volt jogosult. Akkor teremtett volna zárt rendszert, ha a kölcsönszerződésben egyértelműen rendelkezett volna arról, hogy a Kölcsönnyújtási Szabályzat és az ÁSZF által biztosított jogát kizárja e tekintetben. Az ok-lista hiánya miatt a tételes meghatározás és – miután nem létező okok átláthatóságáról beszélni értelmetlen – az átláthatóság elvét is sérti.

A kölcsönszerződés 3. pontjában található kamatláb változásának átláthatóságával kapcsolatosan megjegyezte, hogy az illusztrációként bemutatott példa utólag került megalkotásra, a szerződést megkötő fogyasztókat nem segítve.

A II. kereseti kérelem megalapozatlansága tekintetében előadta, hogy a kölcsönszerződés 3. pontjához illesztett új mondatrész beiktatása csak tovább rontja a kikötés átláthatóságát, hiszen újabb, a fogyasztó számára éppen az aszimmetriája, azaz leplezetlen tisztességtelensége miatt váratlan tényezőt illeszt be. A rendelkezések a szimmetria, a ténylegesség és az arányosság elvét sértik, valamint sértik az átláthatóság elvét is.

A III. kereseti kérelem megalapozatlansága körében kiemelte, hogy az ítélet indokolása szerint elsődlegesen az átláthatóság elvét vizsgálta a bíróság, ami azt jelenti, hogy szükség szerint a további elveket is vizsgálta. A kölcsönszerződés 3. pontjához illesztett mondatban található új ok az átláthatóság mellett oly mértékben távol áll a tételes meghatározás és az egyértelműség elvétől is, hogy a bíróságnak ezen elveknek való megfelelést is vizsgálnia kellett.

A IV. kereseti kérelem tekintetében megjegyezte, hogy a felperes keresetében a hasonlóság miatt maga is csak utalt a korábbi kereseti kérelmeinek indokaira, így nem kifogásolható, hogy az elsőfokú bíróság is ezt a technikát alkalmazta. Kiemelte, hogy a kölcsönszerződés 3. pontjának módosított oklistája megegyezik a következő V. kereseti kérelemben foglalt ÁSZF 6.4. pontjával, ezért az elsőfokú bíróság által ott leírt indokolást jelen pontra is irányadónak tartja.

A V. kereseti kérelem tekintetében érvelése szerint helytállóan foglalt állást indokolásában az elsőfokú bíróság – utalva a 2/2012. PK vélemény indokolásának 6.f) pontjára, – ugyanis önmagában a felmondás jogának kikötése nem teszi az egyoldalú szerződésmódosítást

tisztességessé. Ahol biztosítja a felperes a felmondás jogát, annak részletszabályai nem teszik a kikötést tisztességessé, a felperest terhelte a bizonyítás abban a körben, hogy az általa biztosított felmondási jog mennyiben biztosít a fogyasztó számára reális alternatívát, e bizonyítási teher ellenére a felperes ennek nem tett eleget.

A VI. kereseti kérelemmel kapcsolatban kifejtette, hogy a felperes V. kereseti kérelmével kapcsolatos indokolásában az elsőfokú bíróság nem mossa össze az elveket, hiszen az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás és a tételes meghatározás elve egymással összefügg, egymásból is következik: ha az ok-lista elemei nem definitív, hanem szabadon bővíthető fogalmak, akkor az a fogyasztó számára természetesen nem egyértelmű és érthető, ami pedig értelmetlen az alapján sem előrelátni, sem ellenőrizni nem tudja a változás pénzügyi következményeit.

A VII. kereseti kérelemmel kapcsolatban a fellebbezésben írtakra megjegyezte, hogy ami nem felel meg a tételes meghatározás elvének, az nem felelhet meg az átláthatóság elvének sem.

Végül hivatkozott arra, hogy a fellebbezés perköltséggel kapcsolatos kérelmei alaptalanok, állítva, hogy már az eredetileg követelt perköltségigénye sem volt eltúlzott, figyelemmel az iratanyag mennyiségére, ezek áttanulmányozásával és a beadványok elkészítésével eltöltött munkaórák számára, arra is tekintettel, hogy több képviselő párhuzamosan dolgozott és dolgozik az alperesi peres képviselőten.

I.

A felperes keresetében az általa 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti időtartamban a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződéseiben alkalmazott szerződéses kikötései tisztességességének és érvényességének megállapítását kérte a Tv. 6. §-a és 11. § (3) bekezdése alapján.

A felperes keresetjogi joga fennállt, rendelkezett perbeli legitimációval a Hpt. 7. § (1) bekezdése szerinti, valamint a Tv. 1. § (1) és (3) bekezdésének hatálya alá tartozó pénzügyi intézményként.

A jelen jogvita elbírálásának alapjául szolgáló Tv. megalkotásával elérni kívánt jogalkotói célt a Tv. indokolása az alábbiak szerint tartalmazza:

A Kúria a PJE határozatban hozott iránymutató döntést a fogyasztói hitel-, kölcsön-, és pénzügyi lízingszerződésekben foglalt egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelenségéről. A Kúria döntése a Ptk.-ban foglalt tisztességtelenség fogalmára vonatkozó jogértelmezés, amely azonban kizárólag a bíróságok számára kötelező, de az abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén a jogviszonyok széles körét érintik.

Annak érdekében, hogy ezek az elvek közvetlenül is érvényre jussanak, a Tv. jogszabályi szintre emelte a jogegységi határozatban rögzített elveket. A Tv. a Kúria jogértelmezését teszi általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé. A Tv. nem mond ki új anyagi jogi szabályokat, nem állapít meg új jogelveket, csupán a Kúria jogértelmezését kodifikálja.

A Tv. indokolása szerint a jogalkotó a jogegységi határozatból fakadó jogkövetkezmények levonása során figyelemmel volt az európai jog előírásaira, mindenek előtt a fogyasztókkal

kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK Irányelv rendelkezéseire. Figyelembe vette az Irányelv értelmezésére jogosult Európai Unió Bíróságának gyakorlatát, a C-618/10. számú és a C-68/13. számú ügyben hozott határozatokban kifejtett elveket.

Utal a Tv. indokolása a 8/2014. (III.20.) AB határozatban megfogalmazott követelményekre, a jogszabályi beavatkozás alkotmányosságára. Eszerint a jogalkotó akkor jogosult a fennálló és tartós szerződési jogviszonyokat módosítani, ha a szerződéskötést követően beállott valamely körülmény folytán a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása valamelyik fél lényeges, jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előre látható, továbbá ha az túlmegy a normális változás kockázatán. A jogszabályi beavatkozásnak további feltétele, hogy a lényeges körülményváltozás társadalmi méretű legyen, vagyis a szerződések nagy tömegét érintse. Azt az alkotmányos elvárást, hogy a törvényi úton történő szerződésmódosításnak figyelembe kell vennie mindkét fél méltányos érdekeit, a Tv. úgy kívánta kielégíteni, hogy jogorvoslati lehetőséget biztosít a pénzügyi intézmények számára az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezéseik tisztességtelenségének megállapításához kapcsolódóan. Megdönthető vélelmet állít fel az egyoldalú szerződésmódosítások tisztességtelensége mellett és lehetővé teszi a pénzügyi intézmények számára az ellenbizonyítást.

A Tv. időbeli hatálya Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozásának időpontjára figyelemmel került meghatározásra, mert ettől az időponttól kezdődően érvényesülnek az EU jog alkalmazására vonatkozó elvek, az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének kötelező ereje és a Fogyasztói Irányelv is, amelynek az Európai Unió Bírósága általi értelmezést a Kúria alapul vette a jogegységi határozatában.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott egyedileg meg nem tárgyalt, illetve az általános szerződési feltételek tisztességtelenségének egyaránt a semmisség a jogkövetkezménye. Ezt a 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelművé tette a 2006. március 1. előtt, de 2004. május 1. után megkötött szerződések esetében is, figyelemmel arra, hogy a régi Ptk. ezen időszakban hatályos 209. § (1) bekezdése és 209/A. §-a kizárólag a tisztességtelen kikötés megtámadásáról rendelkezett. Amiatt ugyanis, hogy az Irányelv 6. cikkével, a tisztességtelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú ügyben kimondta, hogy a bíróságoknak „irányelv konform” módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat, a C-243/08. számú ügyben pedig azt, hogy a fogyasztók hatékony védelme csak akkor biztosítható, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van a tisztességtelen feltétel hivatalból történő, vagyis határidőhöz nem kötött értékelésére, továbbá, hogy a tisztességtelen feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra, nem szükséges, hogy azt a fogyasztó előzetesen, eredményesen megtámadja. Ebből az következik, hogy a Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezései az Irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően értelmezendők úgy, ahogy a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja azt szükségessé teszi.

Az Irányelv céljának az 1997. évi CXLIX. törvénnyel módosított régi Ptk. 209. §-a akként való értelmezése tesz eleget, hogy a 2004. május 1-je és 2006. február 28. között kötött fogyasztói szerződések részévé vált általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt is – figyelemmel a régi Ptk. 234. § (1) bekezdésére – határidő nélkül

lehet keresetet benyújtani.

A szerződés megkötésétől fennálló érvénytelenségének – akár ítéletben, akár jogszabályban történő – megállapítása nem jelenti az eredeti szerződéses tartalom jogalakító módosítását. A szerződés vagy a szerződés egy része valamely kikötésének az érvénytelensége – amely a szerződés megkötésekor, az akkor jelentkező körülmények miatt áll fenn – azt jelenti, hogy az ilyen ügyletnek, illetve kikötésnek nincs kötelelem keletkeztető hatálya.

Az érvénytelenség alapvető polgári jogi jogkövetkezménye az, hogy arra nem lehet jogot alapítani, a semmis kikötés nem váltja ki a felek által célzott joghatást, a régi Ptk. 198. § (1) bekezdése szerint nem hoz létre kötelezettséget a szolgáltatás teljesítésére, illetve jogosultságot a szolgáltatás követelésére.

A semmis szerződés ex tunc hatályú érvénytelensége a törvény erejénél fogva következik be, a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség (rég Ptk. 234. § (1) bekezdése, új Ptk. 6: 88. § (1) bekezdése).

Az érvénytelenség ezen általános és alapvető jogkövetkezménye értelmében semmis kikötésre a szerződés megkötésétől kezdődően nem lehet jogot alapítani, amely időbeli korlát nélkül érvényesül a semmisségre való határidő nélküli hivatkozás tétele alapján. (1/2010. (VI.28.) PK vélemény, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény)

A 6/2013. számú PJE határozat 2. pontjában a Kúria kimondta, hogy a szerződéses terheknek a szerződés megkötését követő, előre nem látható egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. A jogegységi határozat 7. pontjában kimondta azt, hogy a tartós hitelezési jogviszonyban a szerződéskötést követően beállhatnak olyan, a szerződés érvényességét nem érintő, arra vissza nem ható változások, amelyek eredményeként a szerződés gazdasági, kockázati egyensúlya utólag felborul, illetőleg súlyos aránytalanságok következnek be. Amennyiben ezeket a felek a szerződés módosításával nem orvosolják közösen, szükségessé válhat a szerződésekbe való utólagos beavatkozás.

A Tv. perben alkalmazandó rendelkezései – a tisztességtelenség vélelmének felállításáról és jogkövetkezményéről – nem minősülnek jogszabály általi szerződésmódosításnak, amelynek alkotmányossági feltételeiről az Alkotmánybíróság 8/2014. (III.20.) AB határozata is szól.

A pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő szerződéses kikötések, azok tisztességtelensége – mint érvénytelenségi ok – az eredeti szerződéses tartalom alapján áll fenn, nem utóbb bekövetkezett változások hatására.

A régi Ptk. 226. § (2) bekezdése szerint kivételesen mód van arra, hogy jogszabály a hatályba lépése előtt kötött szerződések tartalmát megváltoztassa, amennyiben a szerződéskötéskor előre nem látott lényeges és előre nem látható körülmények megváltoztak és azok eredményeként megváltozott a felek eredeti szerződéskötéskori helyzete, jogaik és kötelezettségeik szerződéskötéskor megfelelő aránya, amely miatt valamelyik szerződő fél számára terhessé vagy lehetetlenné vált a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása, a teljesítés. A Tv. által rendezett körben erről nincs szó.

A régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 5:102. § (1) bekezdése szerint abban áll a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok lényege az általános szerződési feltételek, illetve

a fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt kikötése esetén, hogy a felek közötti egyensúly – a szerződésből fakadó jogaik és kötelezettségeik tekintetében – már a szerződés megkötésekor sem állt fenn, mivel a fogyasztóval szerződő fél által előre, egyoldalúan meghatározott feltételek indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosítottak a számára, illetve a fogyasztó terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idéztek elő.

A fogyasztóval szerződő fél által alkalmazott kikötések eredményeként már a szerződés megkötésekor, a szerződés eredeti tartalma alapján bekövetkezett a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütköző eltolódása.

A Tv. hatálya alá vont fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében a szerződéskötést követően bekövetkezett változások felszínre hozták a felek jogai és kötelezettségei közötti indokolatlan és egyoldalú eltolódást, amely már a szerződések megkötésekor is fennállt az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tekintetében, érzékelhetővé és súlyosabbá tették a közöttük fennálló aránytalanságot.

A jogalkotó beavatkozása nem abból a célból történt az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések tisztességtelenségének vélelme és az annak megdöntésére szabott eljárás szabályainak felállításával a Tv.-ben, hogy az utóbb megváltozott körülményekhez igazítsa a valóban tartós és hosszú lejáratú deviza alapú kölcsönszerződések eredeti tartalmát.

Leszögezi az ítéltábla, hogy a tisztességtelenség miatt semmis szerződési feltételre nem lehet jogot alapítani, ezért az annak alapján gyakorolt jog nem élvez védelmet. Az érintett szerződések nagy tömege jogszabályalkotásra – kodifikációs lépésre – ösztönözte a jogalkotót, de csupán az eredeti szerződéses tartalom részleges érvénytelenségének és annak alapvető joghatásának kimondásával, kötelező alkalmazásának előírásával.

A Tv. azonban nem csak az általános szerződési feltételeket, hanem a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt kikötések sorsát is rendezni kívánta, amelyek tisztességtelenségének ugyancsak a semmisség a jogkövetkezménye a régi Ptk. 209/ A § (2) bekezdése szerint.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenségére a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 6:102. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amelyek egységesen határozzák meg a tisztességtelenség megállapításának szempontrendszerét.

A régi Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismerte; egyrészt a bíróságnak a régi Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti mérlegelésére bízta azt, másrészt – kizárva a bírói mérlegelést – a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet (és a régi Ptk. 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdése) volt az, ami tisztességtelenség minősülő feltételeket nevesített, a régi Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelenség minősülnek.

Ezt azt jelenti, hogy a Kormányrendelet 1. §-ában felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelenség minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében felsorolt további követelményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt

támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá (2/2011. (XII. 10.) PK vélemény).

A Tv. megalkotása előtt sem volt tehát ismeretlen a tisztességtelenség megállapítása a régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében írt mérlegelés nélkül, továbbá az arra vonatkozó szabályozás sem, hogy valamely tartalommal szülő feltétel ellenkező bizonyításig tisztességtelenség minősül, és a feltételt támasztó félre hárul az a bizonyítási kötelezettség, hogy a kikötés nem esik a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A 2/2012. (XII.10.) PK véleményben foglalt iránymutatás szerint a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezései alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét olyan okból is megállapíthatja, amelyet utóbb a külön törvény – adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva – kötelezően is szabályoz.

A Ptk. szabályozza, hogy a szerződés valamely kikötése milyen törvényi feltételek mellett minősül tisztességtelenségnek, ami az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési feltételek kapcsán is irányadó. Ennek megfelelően a kikötés tisztességtelenségének a régi Ptk.-ban megadott fogalmából vezette le és határozta meg a Kúria a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában azokat a szempontokat, az a) – g) pontokban, amelyek mellett tisztességtelen az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés. Ezt a jogértelmezést – az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének szempontrendszerét – vette át a Kúria 2/2014. számú jogegységi határozata.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalta feltételek tisztességtelenségére vonatkozó rendelkezések (régai Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, alkalmazásuk már a Törvény megalkotása előtt igényelte az uniós szabályok értelmezését az Európai Unió Bírósága részéről az EUMSZ 267. cikke szerint.

Az 1997. évi CXLIX törvény, a 2006. évi III. törvény, a 2009. évi XXXI. törvény a Fogyasztói Irányelv céljainak megvalósítása érdekében módosította a régi Ptk.-t, a magyar bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások érintették a Fogyasztói Irányelv és a régi Ptk. vonatkozó módosításait.

A régi Ptk.-nak az Irányelv rendelkezéseivel és céljaival összhangban történő egységes értelmezése és alkalmazása érdekében alkotta meg a Legfelsőbb Bíróság a 2/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződések érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről, a 3/2011. PK véleményt a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről, és ebbe a folyamatba illeszkedik a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről, majd a jogegységi határozatok. Az Európai Bíróság C-26/13. számú ítélete iránymutató megállapításokat tartalmazott a 6/2013. számú polgári jogegységi határozattal el nem döntött jogkérdéseket illetően, amelyre figyelemmel került sor a PJE határozat meghozatalára.

A Tv. szabályozása az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tisztességtelenségével kapcsolatban megfelel a Fogyasztói Irányelv (21) preambulum bekezdésében és a 6. cikk (1) bekezdésében foglalt előírásnak, hogy a tisztességtelen feltételek – a nemzeti jogszabályi rendelkezések szerint – nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés egyebekben változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket, mivel teljesíthető az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen feltétel kihagyásával. Teljesül a 6. cikk (1) bekezdése, 7. cikk együttes értelmezésével levezetett azon elvárás is, miszerint – a tisztességtelen rendelkezés elhagyásával teljesíthető szerződés esetében – nincs mód a tisztességtelen feltétel tartalmának módosítására, a szerződés kiegészítésére.

A Fővárosi Ítéltábla sem eljárásjogi, sem anyagi jogi szempontból nem találta megalapozottnak a felperesnek a 155/B. §-ára alapított Alkotmánybírósági eljárás kezdeményezése és ennek következtében a másodfokú tárgyalás felfüggesztése iránt előterjesztett kérelmét, ezért azokat elutasította.

A kereset érdemi elbírálása, a Tv. szabályainak alkalmazása során – szövegének a céljával és az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése alapján (Alaptörvény 28. Cikk) – a másodfokú bíróságban nem merült fel kétely a Tv. Alaptörvénnyel való összhangja tekintetében. Az Alkotmánybírósághoz fordulás mellőzésével kapcsolatban az ítéltábla utal a vonatkozó bírói gyakorlatra, miszerint álláspontját nem kell részletesen megindokolnia (BH 1994. 448.)

II.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a per tárgyává tett szerződéses kikötések érvényességének elbírálása során a döntéshez szükséges tényállást helyesen állapította meg, a jogvita eldöntése szempontjából jelentős jogi érveléseket elbírálta és helyes jogi álláspontot elfoglalva hozta meg döntését.

Helyesen tekintette a törvény tárgyi hatálya alá tartozónak valamennyi szerződéses kikötést, azok ugyanis nem feltételtől függő szerződésen alapuló változásról, hanem egyoldalú szerződésmódosításról szólnak, e feltételek tehát a szerződéses kikötéseknek azon részét képezik, amelyeket a kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során a Tv. 4. § (1) bekezdésnek való megfelelése körében vizsgálni kell.

Alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdés rendelkezéseinek, mert az elsőfokú bíróság a felperes által felvetett alkotmányossági kifogások túlnyomó részét nem is vizsgálta, valamint azért, mert egyik kereseti kérelem esetében sem valósult meg a kereseti kérelemben foglaltak – valamennyi szerződési kitétel esetében valamennyi elvnek való megfelelés – maradéktalan vizsgálata.

A Pp. 155/B. § alapján az elsőfokú bíróságnak csupán abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy indokoltak tartja-e az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. Az indítvány elutasítása esetén álláspontját nem kell részletesen megindokolnia (BH 1994. 448.) Az ítéltábla ezért – mint szükségtelen – mellőzi az elsőfokú bíróság ítéletéből a 95. oldal utolsó és 96. oldal első; a Tv. Alaptörvénynek való megfeleléségre vonatkozó érvelést.

Alaptalan az a felperesi fellebbezés is, hogy az elsőfokú ítélet nem bírálta el teljes körűen a felperes kereseti kérelmeit, mert nem vizsgálta, hogy a kikötések a Tv.4.§ (1) bekezdés a)-g) pontjaiban szabályozott valamennyi elvnek megfelelnek-e.

A Tv. 11.§ (1) bekezdés szerint jelen per tárgya kizárólag annak vizsgálata, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4.§ (1) bekezdése szerint tisztességes-e. A 11.§ (2) bekezdés szerint pedig ha a szerződéses kikötés már egy feltételnek – bármelyik feltételnek – nem felel meg, a kikötés tisztességtelen, és a bíróság a keresetet elutasítja. E jogszabályi rendelkezések szerint tehát érdemben elbírálnak a kereset már akkor is, ha egyetlen feltételnek nem felel meg a kikötés. Ezért nem vétett eljárási hibát az elsőfokú bíróság, amikor egy feltétel hiányának megállapítása után nem vizsgálta a többi feltétel esetleges fennállását.

Nem ütközne a Pp. szabályaiba az sem, ha a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság által vizsgált egyetlen elv fennállására más lenne a jogi álláspontja. A Pp. 253.§ (2) bekezdése lehetővé teszi a másodfokú bíróság számára, hogy amennyiben a döntéshez szükséges adatok rendelkezésre állnak, eltérő indokok alapján hagyja helyben az elsőfokú bíróság ítéletét vagy azt megváltoztassa. A másodfokú bíróság ugyanis teljes egészében felülbírálhatja az elsőfokú ítéletben rögzített tényállást, ahhoz nincs kötve, az elsőfokú bíróság által megállapítottaktól függetlenül, önállóan mérlegelheti a bizonyítás eredményét és új tényállást állapíthat meg.(EBH.2006.1526)

Annyiban alapos a fellebbezés, hogy az elsőfokú bíróság ítéleti megállapításait nem minden esetben indokolta meg a Pp. 221. § (1) bekezdés előírásainak megfelelően. Az elsőfokú ítélet indokolásának hiányosságait – miután a szükséges adatok rendelkezésre állnak – az ítéltábla jelen ítéletében pótolja. Az elsőfokú bíróság mulasztása azonban nem valósít meg olyan eljárási szabálysértést, amely a per érdemi elbírálására is kihatással lenne. Az elsőfokú bíróság mulasztását a másodfokú ítélet az indokolás kiegészítésével pótolhatja. (EBH 2006.1526)

A felperes álláspontja szerint az általános szerződési feltétel nem minősülhet tisztességtelennek, ha azt jogszabály állapítja meg vagy a jogszabály előírásának megfelelően határozták meg, továbbá ha jogszabályba ütközik, ezért minden feltétel esetében vizsgálendő, hogy az adott szerződés típusra, az adott időpontban hatályos jogszabályi környezet milyen rendelkezéseket tartalmazott.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság – az ítéltábla az indokolás későbbi részében kifejtésre kerülő álláspontja miatt – amikor az átláthatóság elvét a teljes – 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti – időtartamban vizsgálhatónak találta.

A régi Hpt. 2010. január 1. napjától hatályos 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi

felhatalmazása ugyanis keretjellegű, amelyre figyelemmel vizsgálható és vizsgálandó is az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalta szerződéses rendelkezés, a felperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés tisztességtelensége.

A 2010. január 1. napjától hatályba lépett Hpt. 210. § (4) bekezdésében rögzített árazási elvek biztosítása és az ezen jogszabályi rendelkezésnek megfelelő általános szerződési feltételek még nem zárják ki az átláthatóság elvének vizsgálatát, mert az árazási elvek nem váltak a fogyasztói szerződés részévé.

A régi Hpt. 210. § (4) és (5) bekezdésében szabályozott, a pénzügyi intézmény árképzési gyakorlatát rögzítő árazási elvek nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult. A fogyasztó nem alapíthat szerződéses jogot a hitelező árazási elveire.

A 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet hatályba lépését követően is vizsgálható az ezen jogszabálynak megfelelő tartalmú általános szerződési feltételek tisztességtelensége. A Kormányrendelet ugyanis nem ad kimerítő szabályozást az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételekre. A benne szereplő felsorolás csupán a kamatemelés lehetséges okai tekintetében taxatív. Az a tény, hogy a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetnek alapos okai, nem jelenti egyben azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés nem minősülhet egyéb okból tisztességtelennek.

Önmagában a Kormányrendelet előírásainak való megfeleléssel nem teljesíti a pénzügyi intézmény a tisztességesség követelményét, figyelemmel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek csak egyik eleme az ok-lista, további szükséges tartalmi eleme a kötelezettségvállalás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozása is.

Önmagában a Kormányrendelet 1. §-ának előírásait teljesítő ok-lista nem jelenti az egyoldalú szerződésmódosítási jog szabályozásának tisztességességét, nem valósítja meg a tisztességességből fakadó további követelményeket, az átláthatóságot, az érthető és világos megfogalmazást, továbbá a felmondhatóság és a szimmetria követelményét sem.

Helyes tehát az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy a Kormányrendeletnek megfelelő kikötést is a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján lehet vizsgálni a további elvek érvényesülése szempontjából. A 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet rendelkezései a régi és új Ptk.-hoz képest nem tekinthetők speciális rendelkezéseknek, ezért a Ptk. rendelkezéseinek ezek mellett is érvényesülniük kell. A Kormányrendelet nem olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a jogszabály erejénél fogva a szerződés részévé válnak, hanem azok olyan keretszabályok, amelyek alapján maguknak a pénzügyi szolgáltatóknak kell megalkotniuk a fogyasztóvédelmi szempontoknak is megfelelő általános szerződési feltételeiket.

Nem értett egyet az ítéltábla a felperes fellebbezésében kifejtett azon jogi álláspontjával sem, miszerint az esetleges tisztességtelenség fő szabályként csupán részleges érvénytelenséget eredményez, azaz a bíróság csak az adott kikötés tisztességtelenségét állapíthatja meg, de nincs lehetősége a szerződéses feltétel egésze tisztességtelenségének a megállapítására.

A kérdés vizsgálata során abból kell kiindulni, hogy mit ért a jogszabály az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés alatt: az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító feltételrendszert vagy az ok-listában szereplő egyes rendelkezéseket.

Az ítéltábla álláspontja szerint az ok-lista nem azonos a szerződési feltétellel, az csak egyik eleme az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek.

A törvény szerint a kikötés egészének tisztességtelensége vélelmezett és a felperesnek a kikötés egésze tekintetében kell bizonyítania, hogy az tisztességes. Ez következik abból, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses feltétel egésze, mint egység alkalmazásának következményeként, az ok-lista minden pontjának együttes hatásaként jelentkezik a kamat-, költség- vagy díjemelés.

Az egyoldalú módosítás egyes indokai a fogyasztót egészében érintik, azok összhatásaként változnak a költségei: ha több ok beállta az emelés irányába hat, de egy ok ellene, ezek eredőjeként alakul a módosult kamat, költség vagy díj. Az adós mindig összhatása eredményében látja a változást, így a kikötés egésze az, ami a kötelezettségek változása vonatkozásában jelentőséggel bír.

A Tv. 4. § (1) bekezdésében foglalt követelményekből is kitűnik, hogy az ok-lista csak az egyik eleme a szerződéses kikötésnek. A 4. § (1) bekezdés a) pontja szerinti egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az e) pont szerinti átláthatóság követelménye is a teljes szerződéses kikötésre vonatkozik. Az ok-lista, mint a szerződéses kikötésen belüli egyik elem; vagy az ok-lista egyes elemeinek részleges érvénytelensége fel sem merülhet. A keresettel érintett szerződéses kikötés egyes elemei, vagy azok kitételei külön-külön nem vizsgálhatóak.

Amennyiben jelen pertípusban sor kerülne a szerződéses kikötések részleges érvényességének, az egyoldalú szerződés módosítást megalapozó ok-lista egyes elemei érvénytelenségének megállapítására, a tisztességtelenség talált körülmények mellőzésével, kihagyásával felborulna a szabályozás szerződéskötéskor fennálló egésze.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság a Tv. 4. § (1) bekezdésre hivatkozással azt is, hogy a felperes részéről csak akkor vezethet sikerre a törvényi vélelem megdöntése, azaz a kereset csak akkor alapos, ha a felperes valamennyi elv érvényesülését bizonyítja, illetve ha csak egy elv érvényesülése is bizonyítatlan marad, akkor a vélelem megdöntése iránti igény megalapozatlan.

Ezt a Tv. 11. § (2) és (3) bekezdése egyértelműen rögzíti.

A 11. § (3) bekezdés szerint ugyanis egyértelmű, hogy a szerződéses kikötés csak akkor lehet tisztességes és ezért érvényes, ha megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek; illetve a 11. § (2) bekezdés alkalmazásával amennyiben a szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdés szerinti bármelyik feltételnek nem felel meg, a kikötés tisztességtelen.

A Tv. 4. § (1) bekezdése tehát konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességének megállapításához. Ezért az ítéltábla álláspontja szerint amennyiben megállapítható a Tv. 1. §. a) – g) pontjában szabályozott

követelmény bármelyikének sérelme, akkor irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság amikor a 4. § (1) bekezdés a) – g) pontjában felsorolt követelmények közül elsődlegesen az átláthatóságnak való megfelelést vizsgálta. Az ítéltábla álláspontja szerint azonban azok az okok, amelyek miatt az elsőfokú bíróság az átláthatóság elvének sérelmét állapította meg, részben nem az átláthatóság, hanem az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének megsértését jelentik.

A Tv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő egyértelmű és érthető megfogalmazás elvéhez fűződő miniszteri indokolás szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszövegezés hiánya miatt nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A szerződéskötés során tehát a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének okait, kötelezettsége változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is.

A Tv. 4. § (1) bekezdés e) pontjában megfogalmazott átláthatóság elve a miniszteri indokolás szerint azzal a követelménnyel egészül ki, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával kerül sor.

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt követelmények közül elsőként a szerződéses kikötések átláthatósága, továbbá egyértelmű és érthető megfogalmazása vizsgálendő az a), és az e) pontok szerint, ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetőleg a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel az uniós jogból és a logika szabályaiból is következően.

A pénzügyi intézmény forrásköltsége, illetve a forráshoz kapcsolódó kockázatok kezelésének a költsége változhat a kölcsön futamideje alatt akár a forrásoldal, akár az ügyféloldal, akár a szabályozói oldal körülményeinek megváltozása következtében.

Ezek a körülmények tehát kockázatok, amelyeket szükségszerűen vagy a bank vagy az adós kénytelen viselni. Ezt a kockázatviselést a másik félnek valamilyen formában kompenzálnia kell ahhoz, hogy az ügylet létrejöheszen.

Az, hogy a fogyasztó a rendelkezésére álló kölcsönfajták közül melyiket választja, maga a kockázat megosztási megállapodása.

A kockázat megosztás határozza meg, hogy a pénzügyi intézmény költségeire ténylegesen hatást gyakorló ok felmerülése esetén a felek megállapodása alapján egy adott kockázat a pénzügyi intézmény és az adós között hogyan oszlik meg.

Azonban az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének való megfelelés teszi lehetővé, hogy a fogyasztó már a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei

terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, továbbá felmérhesse, milyen módon kerül sor a kötelezettségei megváltozására és a változás okai és mértéke ellenőrzésére miként lesz lehetsége.

A 93/13. Irányelv 5. cikkével kapcsolatban az Európai Unió Bírósága már kimondta, hogy a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit megismerhesse. Többek között ezen ismeretek alapján dönti el a fogyasztó, hogy az előzetesen megállapított feltételeket elfogadva az azokat meghatározóval szerződéses kapcsolatra lép -e (RWE Vertrieb ítélet).

Megjegyzi az ítéltábla, hogy kizárt a szerződéses kikötés változtatására való jog olyan értelmezése, amely szerint az a pénzügyi intézmény számára a bíróság, illetve a jogalkotó szerződésmódosítási jogát helyettesítő jogosultságot biztosít.

Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes – a régi Hpt. 210.§ (3) bekezdésén nyugvó – egyoldalú hatalmasságot úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése nem biztosított.

A szerződéskötéskor nem ismert, nem is várható feltétel bekövetkezésének következményét egyik szerződő fél sem vonhatja le egyedül. Ha a felperes a szerződéses kikötés egyoldalú megváltoztatásának lehetőségét úgy kívánta megfogalmazni, hogy abba beletartozzanak szerződéskötéskor nem ismert, nem várható feltételek is, úgy a megfogalmazás nem felelt meg a világosság és érthetőség követelményének.

Logikailag is ezen elvek vizsgálandók elsőként, mert ami nem érthető, mert a gazdasági következményeket illetően nem egyértelmű, az nem képes kielégíteni a tételes meghatározás, az objektivitás követelményét sem. Ha pedig a szerződésben nem szerepel, hogy miként, milyen módon, milyen eljárási rendben változnak a fogyasztó kötelezettségei, akkor a ténylegesség és arányosság, valamint a szimmetria elve sem teljesül, hiszen ezek a fogyasztó által nem ellenőrizhetők, nem kérhetők számon. A szimmetria kapcsán kizárt, hogy érvényesíthető legyen a fogyasztó javára történő körülményváltozás, hiszen mechanizmus hiányában ez iránt nem tud igényt érvényesíteni. A felmondhatóságnak pedig csak akkor lehet jelentősége, ha bekövetkezik a szerződésmódosítás, ami kizárt, ha a vonatkozó feltétel nem egyértelmű és nem érthető.

Helytállóan rögzítette az elsőfokú bíróság ítéletében, hogy a PJE határozat indokolásának III. 2. pontja szerint a világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elveit az Európai Unió Bírósága is értelmezte a C-26/13. számú ügyben hozott ítélete rendelkező részének 2. pontjában, továbbá az indokolás 70 – 75. pontjaiban. (74. oldal)

Ezekre az indokokra az ítéltábla csak utal, és kiegészíti azzal, hogy az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ítéletben nem csak azt írta elő követelményként, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, hanem jelentősége van annak is, hogy az átláthatóságnak az Irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell érteni; az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. A fogyasztó számára annak van alapvető jelentősége, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit.

Egyértelműen állást foglal az ítélet abban is, hogy az adott kikötés tartalmához kapcsolódó

mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

A kereset tárgyát képező szerződéses kikötések a fentiekre tekintettel nem felelnek meg egyik időszakban sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének, ugyanis nem teszik lehetővé, hogy a fogyasztó a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét. Nem teszik lehetővé azt sem, hogy felmérhesse; milyen módon kerül sor a kötelezettségei megváltoztatására. Arra sincs lehetősége, hogy a változás okait és mértékét ellenőrizze. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve érvényesülésének hiányát jelenti, hogy a kikötések ténylegesen csak az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolását tartalmazzák, a kötelezettség változása mechanizmusának rögzítése nélkül. Ezt az eljárást a PJE az indokolás III.2. pontjában is egyértelműen tisztességtelennek minősíti.

Valamennyi petitum alapján vizsgált szabályozásra jellemző, hogy megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számon kérésre alkalmatlanok. Az ítéltábla ezért megállapította, hogy az elsőfokú bíróság valamennyi perbeli szerződéses kikötést helyesen minősített tisztességtelennek.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének való megfelelés hiányában szükségtelen minden további vizsgálódás, ezért az elsőfokú ítéletnek a Tv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt további követelmények (tételes meghatározás, objektivitás, ténylegesség és arányosság, felmondhatóság, szimmetria) érvényesülésének hiányára vonatkozó megállapításai nem relevánsak, azokat az ítéltábla mellőzi az ítélet indokolásából.

A kereset tárgyát képező kikötések egészének tisztességtelenségét jelentette az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás sérelme, fel sem merült a részbeni érvényesség, a kikötéseken belüli részleges érvénytelenség lehetősége.

Helyesen tartotta szem előtt az elsőfokú bíróság, hogy a kereset tárgyává tett szerződéses kikötéseknek az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve szerinti vizsgálata az azokat tartalmazó okirati bizonyítékok értékelését és értelmezését igényelte a Törvény 4. § (1) bekezdése, a 8. § (3) bekezdése, a 11. § (1) bekezdése szerint, figyelemmel a 10. § (3) bekezdésében foglalt előírásra is. Megalapozottan mellőzte ezért annak szükségtelensége miatt a felajánlott további okirati bizonyítékok tartalmi vizsgálatát.

Helytállóan mérsékelte az elsőfokú bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján ítéletében a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeg alapulvételével az alperest megillető ügyvédi munkadíj összegét, annak további mérséklése az alperesi képviselő által készített beadványok száma és terjedelme, a tárgyalásra való felkészülés és a tárgyalás időtartama miatt nem volt indokolt.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2)

bekezdése alapján – kiegészített és módosított indokolással – helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §. alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdés alapján az ítéltábla a felperest kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére, melynek mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeg alapulvételével határozta meg. Ezt az összeget az IM. rendelet 2. § (2) bekezdés alapján mérsékelte, mert a kikötött munkadíj a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel nem állt arányban.

Budapest, 2014. október 29.

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k.
a tanács elnöke

Dr. Pusztai Anita s.k.
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Horváth Katalin tisztviselő